

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Eevi Kareinen

Suomen elokuvakomissiot kahden komission kautta tarkasteltuna

Toiminta ja merkitys toiminta-alueillaan ja AV-alalle

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi (AMK)

Elokuva- ja televisiotuotanto

Opinnäytetyö

5.11.2020

Tekijä Otsikko	Eevi Kareinen Suomen elokuvakomissiot kahden komission kautta tarkasteltuna – Toiminta ja merkitys toiminta-alueillaan ja AV-alalle
Sivumäärä Aika	44 sivua 5.11.2020
Tutkinto	Medianomi
Tutkinto-ohjelma	Elokuvan ja television tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Elokuva- ja televisiotuotanto
Ohjaaja	Tuotannon lehtori Johanna Wartio
<p>Elokuvakomissioita toimii kuusi eri puolilla Suomea. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan elokuvakomissio toimintaa Suomessa ja perehdytään tarkemmin Kaakon ja Länsi-Suomen elokuvakomission toimintaan. Komissioiden tehtävänä on saada AV-tuotantoja toiminta-alueelleen. Näin tehdessään ne mahdollistavat tuotantojen tekemisen eri puolilla Suomea. Opinnäytetyö pyrkii vastaamaan kysymyksiin siitä, mikä on elokuvakomissioiden merkitys niiden toiminta-alueelle ja AV-alalle. Koska komissioiden työ kytkeytyy kiinteästi myös tuotantokannustimiin, työssä selvitetään myös kansallisen ja paikallisen tuotantokannustimen merkitystä. Työssä on myös käyty läpi erilaisia komissioiden yhteistyömuotoja niin Suomessa kuin kansainvälisestikin.</p> <p>Työssä tutkitut elokuvakomissiot myöntävät harkinnanvaraista alueellista tuotantotukirahaa alueella tehtävien tuotantojen käyttöön. Työstä ilmenee, että tuotannot työllistävät alueen ammattilaisia ja alan opiskelijoita ja välillisesti hyödyttävät myös alueen muiden alojen työllisyyttä sekä tuovat alueelle positiivista näkyvyyttä.</p> <p>Työn menetelmänä on käytetty asiantuntijahaastatteluja. Työtä varten on haastateltu Kaakon ja Länsi-Suomen elokuvakomissioiden johtajia. Täydentäviä vastauksia kysymyksiin antoi kaksi muuta komissioiden edustajaa. Lisäksi työssä on käytetty laajasti kirjallisia lähteitä sekä seurattu aiheeseen liittyvää uutisointia.</p> <p>Opinnäytetyössä todetaan, että komissioilla on merkittävä työllisyys- ja imago vaikutus toiminta-alueillaan. Komissioiden osaaminen omalla alueella on korkea. Niiden tarjoamat palvelut ovat hyvin monipuolisia aina alkutuotannosta jälkituotantoon. Komissioiden tuottama etu tuotannoille tulee erityisesti sitä kautta, että ne tuntevat alan, alueen toimijat, päättäjät ja yhteistyötahot. Alueellisella ja kansallisella tuotantokannustimella on suuri merkitys tuotantojen saamiseen alueelle ja Suomeen.</p> <p>Komissioiden haasteena pidetään rahoitusta. Yleisesti alan haasteena on työllisyystilanne, johon toivotaan pikaista apua lisäkoulutuksella. Opinnäytetyön lopputulema on, että Suomen elokuvakomissiot tekevät merkittävää työtä alueensa ja AV-alan puolesta, alueellisen ja kansallisen tuotantokannustimen tukiessa toimintaa.</p>	
Avainsanat	Elokuvakomissio, Pohjoismainen elokuvakomissio, kansallinen tuotantokannustin, alueellinen tuotantokannustin, elokuva-ala

Author	Eevi Kareinen
Title	Finnish Film Commissions Examined through Two Commissions Activities and Significance in their Areas of Operation and in the AV Industry
Number of Pages	44 pages
Date	5 November 2020
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Film and Television
Specialisation option	Film and Television Production
Instructor	Johanna Wartio, Senior Lecturer Film and TV Production
<p>There are six film commissions across Finland. In this thesis, the activities of the film commissions are studied and the activities of the Film Commission of South-East and Western Finland are examined in more detail. The task of the commissions is to get AV productions to their area of operation. In doing so, they enable productions to be made in different parts of Finland. The thesis seeks to answer questions about the significance of film commissions for their area of operation and the AV sector. As the work of the commissions is also closely linked to production incentives, the work examines the importance of national and local production incentives. In addition, various forms of co-operation between the commissions both in Finland and internationally are reviewed.</p> <p>Expert interviews have been used as the method of the work. For the work, the directors of the film commissions of South-East and Western Finland have been interviewed. In addition, extensive written sources have been used in the work, as well as news coverage related to the topic.</p> <p>The thesis states that the commissions have a significant impact on employment and overall image in their areas of activity. The expertise of the commissions in their respective areas is high. The commissions` benefits for production come in particular from its knowledge of the industry, regional players, decision-makers and partners. Regional and national production incentives are of great importance in getting productions to the region and to Finland.</p> <p>Funding is seen as a challenge for commissions. In general, the challenge in the sector is the employment situation, for which prompt assistance with additional training is desired. The outcome of the thesis is that the Finnish film commissions do significant work on behalf of their region and the AV industry, with regional and national production incentives supporting the activities.</p>	
Keywords	Finnish film commissions, Nordic film commissions, production incentive, local production incentive, film industry

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Suomessa toimivat elokuvakomissiot	2
2.1	Komissioiden tarjoamat palvelut	3
2.2	Komissioiden markkinointi ulkomaille	4
2.3	Länsi-Suomen elokuvakomissio	4
2.3.1	Perustaminen ja toiminnan käynnistyminen	5
2.3.2	Toiminta-alue ja palvelut nykyisin	7
2.3.3	Resurssit	8
2.3.4	Toiminnan funktiot	8
2.3.5	Tulevaisuuden näkymät ja haasteet	11
2.3.6	Länsi-Suomen elokuvakomissio 2.0	12
2.4	Kaakon elokuvakomissio	12
2.4.1	Perustaminen ja toiminnan käynnistyminen	13
2.4.2	Toiminta-alue ja palvelut nykyisin	13
2.4.3	Resurssit	15
2.4.4	Toiminnan funktiot	15
2.4.5	Taloudellinen vaikuttavuus ja rahoitus	16
2.4.6	Imagovaikutus	17
2.4.7	Tulevaisuuden näkymät ja haasteet	17
2.4.8	Kaakon elokuvakomissio 2.0	17
3	Kotimaisten komissioiden yhteistyö	18
3.1	Filming in Finland	18
3.2	Yhteismarkkinointi	18
3.3	Esimerkki yhteismarkkinoinnista	18
3.4	Tietojen välittäminen	20
3.5	Toimiminen työryhmissä	20

4	Av-tuotantokannustin	20
4.1	Tuotantokannustimen määritelmä	20
4.2	Kannustinjärjestelmän käyttöönotto Suomessa	21
4.3	Euroopan tuotantokannustinjärjestelmä ja sen perusmallit	23
4.3.1	Tax shelter eli verovähennysmalli	23
4.3.2	Tax credit eli verohyvitys malli	24
4.3.3	Cash rebate eli maksuhyvitys malli	25
4.3.4	Kannustinjärjestelmät Euroopassa	25
4.4	Kansallisen tuotantokannustimen merkitys	27
4.4.1	Merkitys Länsi-Suomen elokuvakomissiolle	30
4.4.2	Merkitys Kaakon elokuvakomissiolle	31
4.4.3	Kotimaisten tuotantojen tuottaminen ulkomailla	31
4.5	Alueellinen tuotantokannustin	32
4.5.1	Länsi-Suomen elokuvakomission alueellinen tuotantokannustin	33
4.5.2	Kaakon elokuvakomission alueellinen tuotantokannustin	34
5	Pohjoismaiden elokuvakomissio	34
6	Yhteenveto	36
	Lähteet	41

1 Johdanto

AV-alan markkinoilla on käynnissä suuri globaali rakenteellinen muutos. Markkinat ovat viimeisten vuosien aikana kasvaneet voimakkaasti, ja erityisen voimakasta kasvu on ollut draamasarjojen kysynnässä. Pohjoismaisten sarjojen, Suomi mukaan lukien, kiinnostus alkoi Nordic Noir -ilmiöstä. Kansainvälinen kiinnostus Pohjoismaissa tehtyjä tuotantoja kohtaan on vain lisääntynyt vuosien varrella. Suuri merkitys tuotantojen kysynnän kasvulle on ollut suoratoistopalvelujen kasvu. Eri jakelukanavien kautta levitettävät sarjamuotoiset sisällöt ovat suosittumia kuin elokuvateattereissa levitettävät elokuvat.

Suomessa otettiin vuoden 2017 tammikuussa käyttöön monessa maassa jo aikaisemmin käytössä ollut tuotantotukikannustin. Kannustimella pyritään lisäämään kansainvälistä kiinnostusta Suomea kohtaan tuotantomaana sekä edistämään suomalaisten yritysten kehitystä, kasvua ja kansainvälistymistä. AV-tuotantokannustin on enintään 25 prosentin maksuhyvitys Suomessa toteutetun tuotannon kustannuksista.

Vuonna 2000 toimintansa Suomessa aloittaneiden elokuvakomissioiden yleisinä tehtävinä on houkutella elokuva- ja tv-tuotantoja edustamalleen alueelle. Komissiot tekevät työtä elinkeinopoliittisista lähtökohdista, ja niiden tavoitteena on maksimoida tuotantojen alueelle jättämää taloudellista ja imagollista hyötyä.

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan Suomessa toimivien elokuvakomissioiden toimintaa ja merkitystä toiminta-alueilleen ja AV-alalle. Tällä hetkellä komissioita on kuusi eri puolella Suomea. Työssä tutkitaan tarkemmin Länsi-Suomen elokuvakomission toimintaa ja merkitystä Turussa ja sen lähialueilla. Tämän vastapainoksi tutkimuksessa on käsitelty Länsi-Suomen elokuvakomissiota myöhemmin toimintansa aloittaneen Kaakon elokuvakomission toimintaa ja merkitystä omalla toiminta-alueellaan.

Tässä työssä on perehdytty kahden komission toimintaan pyrkien selvittämään se, mitä ne tarjoavat koti- ja ulkomaisille tuotantoyhtiöille, jotta nämä valitsevat juuri kyseisen alueen kuvauspaikakseen. Lisäksi työssä on selvitetty toteutuneiden tuotantojen markkinointi- ja työllisyysvaikutusta toiminta-alueille.

Työssä on myös selvitetty, millä tavalla AV-alan voimakas kasvu ja kansallisen tuotantokannustimen käyttöönotto Suomessa näkyvät komissioiden toiminnassa. Pohjoismaisten sarjojen suosion siivittämänä opinnäytetyössä tuodaan esille myös ajatus Pohjoismaiden yhteisestä elokuvakomissiosta. Olisiko sille tarvetta? Missä ja miten se voisi toimia?

Opinnäytetyötä varten on tehty asiantuntijahaastatteluja. Haastateltavana ovat olleet Länsi-Suomen elokuvakomission elokuvakomissaari Teija Raninen sekä Kaakon elokuvakomission vastaava tuottaja Sami Ristiniemi. Näiden kahden asiantuntijahaastattelun sekä kirjallisten lähteiden myötä opinnäytetyö analysoi elokuvakomissoiden tekemää työtä sekä pohtii niiden kehittämismahdollisuuksia ja tulevaisuuden näkymiä. Jäljempänä selvitetty näiden kahden komission toimintaa ja tulevaisuuden suunnitelmia koskevat näkemykset perustuvat Ranisen ja Ristiniemen haastatteluihin, ellei tekstissä ole toisin viitattu.

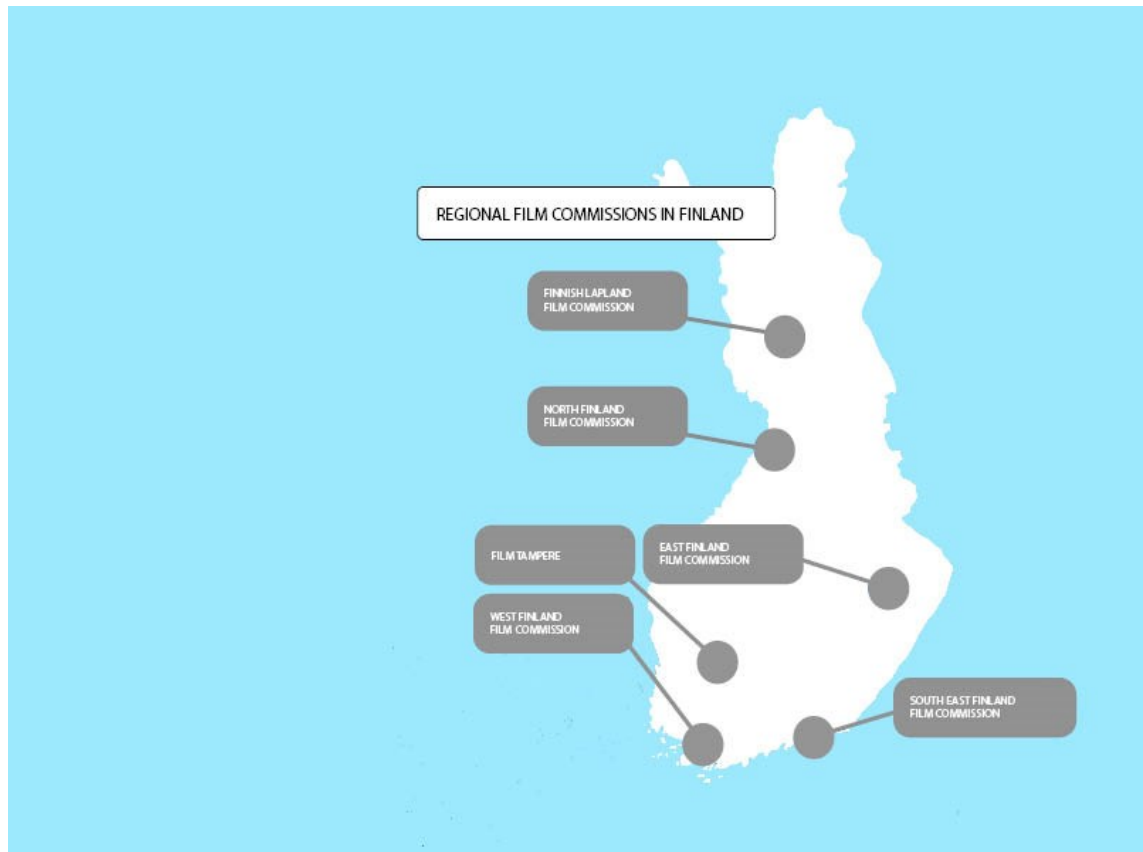
2 Suomessa toimivat elokuvakomissiot

Suomessa toimii kuusi elokuvakomissiota eri puolilla Suomea: Film Tampere, Itä-Suomen elokuvakomissio, Kaakon elokuvakomissio, Lapin elokuvakomissio, Länsi-Suomen elokuvakomissio ja Pohjois-Suomen elokuvakomissio. (Finland Film Commission 2020, 5.)

Yleisinä Elokuvakomissioiden tehtävinä on houkutella elokuva- ja tv-tuotantoja edustamalleen alueelle. Komissiot tekevät työtä elinkeinopoliittisista lähtökohdista ja sen tavoitteena on maksimoida tuotantojen alueelle jättämää taloudellista ja imagollista hyötyä. (Finland Film Commission 2020, 4.)

Tällä hetkellä ei ole tiedossa, että Suomeen oltaisiin perustamassa uutta elokuvakomissiota. Länsi-Suomen elokuvakomission elokuvakomissaari Ranisen mielestä ei ole tarvetta välttämättä perustaa uusia komissioita, mutta alueet voisivat osallistua jonkun toisen komission toimintaan. Ranisen mukaan komissiota ei kannata perustaa, jos alueella ei ole tarpeeksi alan ammattilaisia, koulutusta ja tuotantotukea. Silti alueet voisivat hyötyä siitä, että ne olisivat jonkun komission toiminnan piirissä, jolloin komissio markkinoisi aluetta kuvauspaikkana. Tällöin tällä hetkellä toimivien elokuvakomissioiden toiminta-alueiden ulkopuolisillekin alueille voitaisiin saada tuotantoja, jotka jättäisivät taloudellista

hyötyä muun muassa majoitus-, catering-, logistiikka-, vähittäiskauppa- yms. palveluiden hyödyntämisen kautta. (Raninen 13.10.2020.)

Kuva 1. Suomen elokuvakomissiot (Outinen 2020).

2.1 Komissioiden tarjoamat palvelut

Komissiot palvelevat ensinnäkin kaikissa kansainvälisissä kyselyissä, jotka liittyvät kuvaamiseen Suomessa ja palveluiden sekä rahoituksen hankkimiseen. Komissiot antavat samaa palvelua myös kotimaisille AV-tuotannoille. Käytännössä komissiot toimivat siis palveluntarjoajana elokuva-, televisio- ja kaupallisille tuotantoyhtiöille. (Finland Film Commission 2020, 4.)

Suomalaisen elokuvakomissioverkoston kautta tarjotaan palveluita tietyllä maantieteellisellä alueella, joka parhaiten sopii tuotannolle riippuen sen toiveista ja tavoitteista. Komissiot antavat apua tuotannoille hyvin monissa muodoissa. Keskeistä on avun antami-

nen siten, että tuotannot saavat yhteyden paikallisiin alan ammattilaisiin. Komissiot toimivat myös yhteistyötahoina paikallisiin viranomaisiin ja audiovisuaaliseen infrastruktuuriin kullakin alueella. (Finland Film Commission 2020, 4.)

Käytännön tasolla komissiot tarjoavat apua muun ohella kuvauspaikkojen etsimisessä ja kuvauslupien hankkimisessa. Lisäksi ne auttavat kuljetusten järjestämisessä, ateriapalveluissa sekä majoitukseen liittyvissä kysymyksissä. Komissiot antavat tietoa myös kansallisesta audiovisuaalisen alan kannustimesta ja paikallisesta rahoituksesta sekä rekrytoivat paikallisia elokuva-alan ammattilaisia sekä avustajia. Komissiot voivat ottaa hoi- taakseen tiedotukseen liittyviä tehtäviä sekä antavat tietoja paikallisista tuotantoyrityk- sistä, studioista ja tuotantolaitoksista ja tuotantolaitteiden vuokraamisesta. (Finland Film Commission 2020, 4.)

2.2 Komissioiden markkinointi ulkomaille

Suomi on yksi Euroopan pohjoisimmista maista ja siksi lähtökohtaisesti haastava paikka saada maahan kansainvälisiä tuotantoja. Komissiot mainostavat Suomea sen poikkeuk- sellisella sijainnilla, eksotiikalla ja monipuolisilla maisemilla. Erityisesti on painotettu nel- jän vuodenajan merkitystä, keskiyön aurinkoa ja taattuja talviolosuhteita. Lisäksi on markkinoitu pitkää merenrantaviivaa, tuhansia järviä, maailman suurinta saaristoa, ek- soottista arktista tundraa, laajoja metsiä sekä vanhoja kaupunkeja. (Finland Film Com- mission 2020, 6 – 8.)

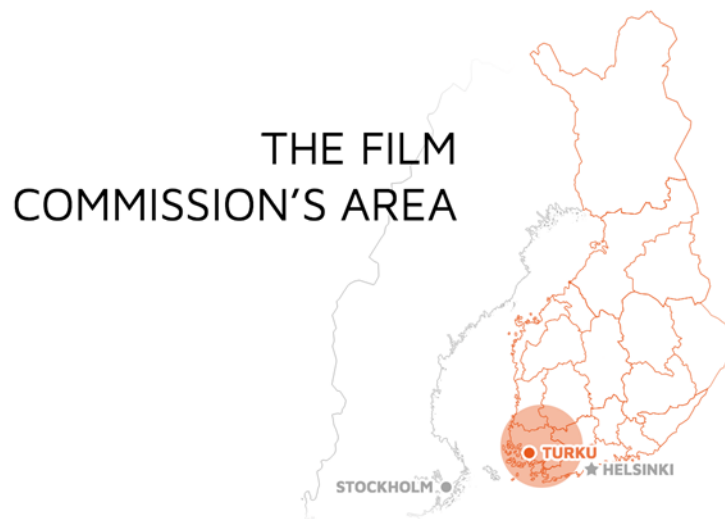
Luonnon monimuotoisuuden lisäksi on markkinoinnissa painotettu suomalaisten ammat- tilaisten korkeaa osaamista, kielitaitoa sekä maan turvallisuutta ja vakautta niin poliitti- sesti kuin taloudellisestikin. Markkinoinnissa tuodaan myös näyttävästi esille maan tar- joama kansallinen tuotantokannustin AV-tuotannoille. (Finland Film Commission 2020, 2, 18.)

2.3 Länsi-Suomen elokuvakomissio

Länsi-Suomen elokuvakomissio WFFC (West Finland Film Commission) perustettiin 2003. Se toimii Turku Science Park Oy:ssä, joka on alueellinen kehitys- ja innovaatio- palvelujen tarjoaja Turun liiketoiminta-alueen lukuisille sektoreille. Länsi-Suomen eloku-

vakomission toiminta-alue on Turku ja sen lähialueet. Vuoteen 2007 asti komissioon kuuluneita kuntia oli 18, mutta kuntafuusioitumisen jälkeen kuntia on tällä hetkellä 11. Ydinalue on Turun seutu ja sen suomenkielinen saaristo. (Raninen 29.9.2020.)

Länsi-Suomen elokuvakomissio on kansainvälisen elokuvakomissio AFCI:n (The Association of Film Commissioners International) ja Pohjoismaisen elokuvakomission (Nordic Film Commission) verkoston jäsen. Länsi-Suomen elokuvakomissio on myös osa Suomen kansallista elokuvakomissiota yhdessä muiden alueellisten elokuvakomissioiden kanssa. (Raninen 29.9.2020.)

Kuva 2. Länsi-Suomen elokuvakomission toiminta-alue (Länsi-Suomen elokuvakomissio 2020).

2.3.1 Perustaminen ja toiminnan käynnistyminen

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian koulutusjohtaja Risto Hyppönen ehdotti Turun kaupunginhallitukselle vuonna 2003, että Turku lähtisi hakemaan elokuvakomission statusta sekä AFCI (Association Of Film Commissioners International) kansainvälisen elokuvakomissionjärjestön jäsenyyttä. Lähtökohtana asialle oli alan koulutus. Turun ammattikorkeakoulussa toimi elokuvaalinja, joka koulutti elokuva-alan ammattilaisia. Kaupungissa oli kuvattu tuotantoja jo aikaisemmin, ja niitä oli myös tulossa kaupunkiin. Tuotantoyhtiöt olivat ottaneet kouluun yhteyttä elokuvatuotantojen yhteydessä kysellen esimerkiksi apua kuvauspaikkojen valinnassa. (Raninen 29.9.2020.)

Tärkeänä asiana elokuvakomission perustamisen yhteydessä koettiin, että elokuvakomissiotoiminnan kautta alalle koulutetut ihmiset voisivat perustaa omia alan yrityksiä ja alan työpaikkoja olisi myös Turun alueella (Raninen 29.9.2020).

Vuoteen 2007 asti komissiolla ei ollut ollut erikseen henkilöresursseja, vaan tuotantojen avustaminen tapahtui puhtaasti Turun ammattikorkeakoulun kautta.

Vuonna 2007 Turun kaupunki laati strategian, jossa seudullinen elinkeinonkehittämisorganisaatio Turun seudun kehittämiskeskus otti vastatakseen luovien alojen kehittämisestä seudulla. Silloin myös elokuvakomissiotoiminta siirrettiin Turun seudun kehittämiskeskukseen. Kehittämiskeskukseen kuului 18 kuntaa. Sen budjetti tuli seudun kunnilta, ja se oli Turun kaupungin alainen. (Raninen 29.9.2020.)

Vuoden 2007 lopulla elokuvakomissaari Teija Raninen aloitti työt elokuvakomissiossa, ja muutama vuosi myöhemmin hän sai työparikseen Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian koulutusjohtajan Risto Hyppösen. Yhdessä he lähtivät luomaan Länsi-Suomen elokuvakomission toimintamallia. Toimintamallia luodessa oli tutkittu Oulussa vuonna 2000 perustetun Pohjois-Suomen elokuvakomission toimintaa, joka oli ensimmäinen toimintansa aloittanut elokuvakomissio Suomessa. (Raninen 29.9.2020.)

Kaupungin eri instanssit kaupunginjohtajaa myöten lähtivät myönteisesti mukaan kehittämään elokuvakomissiota tarjoamalla kuvauspaikkoja ja esimerkiksi kuvausautoille maksuttomia parkkipaikkoja. Koko kaupunki suhtautui asiaan positiivisesti. (Raninen 29.9.2020.)

Strategia tuotti nopeasti tulosta, sillä vuonna 2008 tuotantoyhtiö Solar Filmsin Markus Selin ehdotti, että yhtiö haluaa tehdä Turussa kuusi elokuvaa peräjälkeen. Tällaista elokuvien paikallista sarjaa ei ollut koskaan Suomessa aikaisemmin tehty. (Raninen 29.9.2020.)

Elokuvakomissio selvitti, mitä elokuvatuotannot tarvitsevat kaupungilta ja millaisia sopimuksia ja asioita pitää tehdä, jotta tuotannot voivat tulla Turkuun. Vuonna 2010 kuvattiin edellä viitatut kuusi elokuvaa sekä muita elokuvia. Elokuvat onnistuivat hyvin, ja sen jälkeen Turun maine hyvänä elokuvatuotantokaupunkina kasvoi ja yhteydenottoja tuotantoyhtiöistä alkoi tulla lisää. (Raninen 29.9.2020.)

Tuotannot työllistivät alusta alkaen alan opiskelijoita, jotka toimivat elokuvissa ensin harjoittelijoina ja sen jälkeen työntekijöinä (Raninen 29.9.2020).

2.3.2 Toiminta-alue ja palvelut nykyisin

Länsi-Suomen elokuvakomissio on nykyään laaja-alainen elokuva-, televisio- ja kaupallisten tuotantoyhtiöiden palveluntarjoaja, joka toimii ns. yhden luukun periaatteella. Sen palveluntarjontaan kuuluvat alkuperäisten tavoitteiden mukaisesti rahoitus-, kuljetus-, catering- ja majoitusneuvonta, kuvauspaikkojen ja kuvauslupien hankinta, puvustusapu sekä paikallisten näyttelijöiden ja avustajien tietojen antaminen. Lisäksi komissio välittää tietoa komission toiminta-alueen paikallisista tuotantoyhtiöistä ja studioista sekä muista fasiliteeteistä. Komission kautta voi myös vuokrata tuotantolaitteita sekä kommunikoida paikallisten yritysten kanssa. (Production Guide 2020.)

Keskeistä nykyisen toiminnan kannalta on se, että Länsi-Suomeen saapuvat tuotannot voivat hakea alueellista tuotantokannustinta. Käytännössä kysymys on nopeasta ja yksinkertaisesta enimmillään 25 prosentin käteisalennuksesta alueella käytetystä rahasta. (Financing 2020.)

Elokuvakomissio avustaa lupahakemuksissa ja pitää yhteyttä paikallisiin viranomaisiin tuotannon puolesta. Tämä helpottaa merkittävästi tuotantoja, sillä vaikka julkisissa tiloissa tapahtuvaa kuvaamista varten ei vaadita lupaa, yksityisen omaisuuden kuvaaminen vaatii joko omistajan tai kaupungin viranomaisten luvan. Komissio järjestää Poliisin luvat tilanteissa, jossa niitä tarvitaan. Tällaisia ovat esimerkiksi tilanteet, joissa kuvaaminen vaatii erityisiä liikennejärjestelyjä. Lisäksi komissio on auttanut tekijänoikeuskysymysten selvittämisessä esimerkiksi tilanteissa, joissa suojattujen teosten kuvaaminen on vaatinut tekijänoikeuksien omistajan suostumuksen. (Production Guide 2020.)

Komissio auttaa tuotantoja myös kansainvälisissä lupa-asioissa. Vaikka EU:n jäsenvaltioiden kansalaisilla on vapaa ja esteetön kulku Suomeen, työnantajan velvollisuutena on varmistaa, että palvelukseen ja työhön siirtyvällä ulkomaalaisella kansalaisella on vaadittu työntekijän oleskelulupa. (Production Guide 2020.)

Turku on parhaillaan rakentamassa lisää äänilavoja ja studioita. Tällä hetkellä alueen suurin studio on Logomo. On myös lukuisia tiloja, jotka soveltuvat tilapäisiin studiokäyttöön. Elokuvakomissio ohjaa tuotantoja toimeksiantojen perusteella löytämään sopivia

vastaavia paikkoja Turun seudulta, mutta tarvittaessa muualtakin. (Production Guide 2020.)

2.3.3 Resurssit

Länsi-Suomen elokuvakomissiossa toimii puolipäiväisenä elokuvakomissaari, Junior Film Commissioner, ja koko ajan vähintään yksi harjoittelija Turun ammattikorkeakoulusta. Tietyn projektin aikana voi työntekijöitä olla neljäkin. Harjoittelijoita on ollut myös Tampereen ammattikorkeakoulun medianomilinjalta. (Raninen 29.9.2020.)

Elokuvakomissaarina toimii tällä hetkellä valtiotieteiden maisteri Teija Raninen. Ranisen mukaan komissaarin työtehtävissä tarvitaan kielitaitoa, kansainvälistä asennetta, pitkää pinnaa sekä tietoa rahoituksesta. Myös AV-alan tuntemus on välttämätöntä. (Raninen 29.9.2020.)

2.3.4 Toiminnan funktiot

Länsi-Suomen elokuvakomission toiminnalla on kolme funktiota: taloudellinen vaikuttavuus, työllisyyden lisääminen sekä alueen imagon parantaminen (Raninen 29.9.2020).

Taloudellinen vaikuttavuus ja rahoitus

Alueelliseen taloudelliseen vaikuttavuuteen pyritään markkinoinnin avulla. Elokuvakomissaari Ranisen mukaan markkinointi onkin elokuvakomission tärkeintä työtä. (Raninen 29.9.2020.)

Ennen kansallisen tuotantokannustimen käyttöönottoa vuonna 2017 markkinointi perustui kotimaisiin tuotantoihin, mutta tällä hetkellä komission fokus on kansainvälisissä tuotannoissa (Raninen 29.9.2020).

Komission markkinointipaikkoja ovat erilaiset elokuvafestivaalit, kuten Cannesin, Berliinin sekä Los Angelesin filmifestivaalit. Koska kyseessä on verkostobisnes, tärkeätä ovat henkilökohtaiset kontaktit ja hyvä maine. Turussa toimiva vuosi sitten perustettu Suomen suurin tuotantopalvelufirma Film Service Finland markkinoi myös oman toiminnan ohella komissioiden palveluja. Tulevaisuuden toiveissa on saada uusi studio Turkuun, jotta alueella olisi mahdollista tuottaa formaatteja. (Raninen 29.9.2020.)

Länsi-Suomen elokuvakomission rahoitus tulee toiminta-alueen kunnilta ja Turun kaupungilta. Vastavuoroisesti komissio seuraa ja raportoi kunnille, mitä missäkin kunnassa kuvataan, kuinka paljon mistäkin kunnasta on yrityksiä osallistunut tuotantoihin, kuinka paljon on käytetty alueen työntekijöitä ja paljonko on ollut kuvauspäiviä. (Raninen 29.9.2020.)

Elokuvakomissio seuraa tarkasti tuotantojen alueella käyttämää rahaa. Jos tuotanto on saanut alueellista tuotantokannustinrahaa, käy elokuvakomissio tuotannon kirjanpidon läpi. Tuotannoilla on oltava kirjanpito järjestettynä siten, että siitä on nähtävissä erikseen, mitä mistäkin on hankittu ja ostettu sekä työntekijöiden palkat. (Raninen 29.9.2020.)

AV-tuotantojen taloudellisesta merkityksestä alueelle on tehty raportit joka vuosi. Vuonna 2019 summa oli välittömästi puolitoista miljoonaa euroa ja välillisesti vähintään 2,4 miljoonaa euroa. Raporttien mukaan vuosittain 1 - 3 miljoonaa tuotantojen käyttämästä rahasta jää komission toiminta-alueelle. (Raninen 29.9.2020.)

Vuonna 2020 Länsi-Suomen elokuvakomission kautta oli ollut tarkoitus kuvata kolme kansainvälistä elokuvatuotantoa. Pelkästään yksi ainoa kansainvälinen elokuva olisi jättänyt alueelle kaksi miljoonaa euroa. Koronakriisin vuoksi tuotanto eli iso Hollywood-elokuva oli jouduttu perumaan lopullisesti, sillä aikataulumuutokset eivät sopineet elokuvan tähdille. Kaksi muuta kansainvälistä pienempää tuotantoa on tulossa Turkuun kuvattavaksi kesällä 2021. (Raninen 29.9.2020.)

Tuotannoista alueelle jäävän rahan lisäksi tuotannot työllistävät elokuvakoulun opiskelijoita sekä muita alueen AV-alan ammattilaisia. Elokuvakomissio taas saa tuotannoilta markkinointikäyttöönä tuotannon still- ja liikkuvaa kuvaa, oman ensi-illan sekä näkyvyyden lopputeksteissä. (Raninen 29.9.2020.)

Työllisyysvaikutus ja taloudellinen merkitys

Länsi-Suomen elokuvakomissio ylläpitää alueen AV-alan ammattilaisista rekisteriä, jossa tällä hetkellä on ammattilaisnäyttelijät mukaan lukien hieman yli 120 henkeä. Rekisteriin liittyminen tapahtuu ammattilaisen omasta aloitteesta; se on aina maksutonta eikä sido mihinkään. Kyseistä rekisteriä hyödynnetään siinä, että alueella kuvaavat tuotannot löytävät mahdollisimman helposti Turun seudulla asuvia ammattilaisia työryh-

määnsä. Länsi-Suomen elokuvakomission tuotantotuki kannustaa Turun seudun ammattilaisten palkkaamiseen, sillä Turun seudulla asuvien työryhmäläisten palkkakustannukset lasketaan alueelliseen kulutukseen. Lisäksi Länsi-Suomen elokuvakomissio pyrkii varmistamaan harjoittelupaikkoja ammattilaistuotannoissa alueen elokuva-alan opiskelijoille ja edesauttaa näin myös alan opiskelijoiden työllistymistä. (Outinen 30.9.2020.)

Länsi-Suomen elokuvakomissio tekee aktiivisesti töitä, jotta alueelle saadaan paikallisia työllistäviä tuotantoja. Välillisesti Länsi-Suomen elokuvakomission toiminta hyödyttää myös muiden alojen työllisyyttä, sillä tuotannot ostavat palveluita muun ohella paikallisilta majoitus- ja catering-yrityksiltä. Länsi-Suomen komissiolla on 2000 avustajan rekisteri, jota hyödynnetään tuotannoissa. (Outinen 30.9.2020.)

Komissio seuraa tuotantoihin työllistyneiden paikallisten määriä ja sitä minkä yritysten palveluita tuotanto on kuvausten aikana käyttänyt. Dataa alueen työllisyyden noususta kokonaisuudessaan ei kuitenkaan ole. (Outinen 30.9.2020.)

Komissiot raportoivat työllisyydestä vuosittain rahoittajille eli kuntien edustajille (Raninen 29.9.2020). Mikäli komissio keräisi vuosittain tietoa alueen työllisyyden noususta, se voisi omalta osaltaan kannustaa kuntia rahoittamaan komission toimintaa jatkossakin.

Vaikka tilastotietoa komission toiminnan työllisyysvaikutuksesta työttömyystilastojen valossa ei ole saatavissa, Ranisen mukaan Länsi-Suomen elokuvakomission toiminnalla on ollut positiivinen työllisyysvaikutus toiminta-alueellaan. Länsi-Suomen elokuvakomissio tekee aktiivisesti töitä, jotta alueelle saadaan paikallisia työllistäviä tuotantoja. (Raninen 29.9.2020.)

Imagovaikutus

Ranisen mukaan tuotannot ovat tuoneet alueelle positiivista näkyvyyttä ja lisänneet alueen kiinnostavuutta yleiselläkin tasolla (Raninen 29.9.2020).

Komission pitkäjänteinen työ on nostanut elokuva-alan yhdeksi Turun vetovoimatekijäksi. 2000-luvulla alueella on kuvattu yli 50 elokuvaa ja lukuisia televisiosarjoja. Aku Louhimiehen elokuvan *Levottomat* ilmestyessä Turku todella oli eksoottinen kuvauspaikka, sillä kaupungissa oli vuoteen 2000 mennessä kuvattu vain kourallinen elokuvia.

Pääsy oli logistinen. Suuret elokuvatuotantoyhtiöt ovat toimineet Helsingissä, joten kaupunkikuvat on otettu sieltä. Jos kuvauksiin on tarvittu pienempää kaupunkikuvaa, on menty Porvooseen, joka on lähempänä kuin Turku. Tällä vuosituhannella Turun asema elokuvantekokaupunkina on muuttunut täysin. Kehitykseen on vaikuttanut olennaisesti Länsi-Suomen Elokuvakomissio, joka markkinoi Turun seutua kuvauspaikkana tuotantoyhtiöille kansainvälisesti. (Rusi 2019.)

Elokuvamatkailua on kehitetty vuosikausia ympäri maailmaa. Hyvänä esimerkkinä Taru Sormusten Herrasta -elokuvatrilogia, joka vetää yhä turisteja Uuden-Seelannin maiseen, vaikka elokuvasarja kuvattiin jo kaksikymmentä vuotta sitten. Uuden-Seelannin valtio ymmärsi ensimmäisen suurtuotannon käynnistyttyä, miten suuri potentiaali elokuvamatkailussa piilee, ja loi elokuvateollisuudelle kannustinrahaston. Pian Uusi-Seelanti nousikin käytetyksi kuvausmaaksi ja suosituksi elokuvamatkailukohteeksi. Taru sormusten herrasta -trilogia avasi ovet muillekin suurtuotannoille kuten Avatarille sekä Hobittitrilogialle. (Miltton 2013.). Myös pieni Ystadin kaupunki Etelä-Ruotsissa tunnetaan ruotsalaisen dekkarikirjailijan Henning Mankelin luoman poliisin Kurt Wallanderin kotipaikkana (Sillanpää 2019).

Länsi-Suomen elokuvakomissio on edelläkävijä Suomen elokuvamatkailun kehittämisessä. Visit Turku lanseerasi yhteistyössä elokuvakomission kanssa ”Movie walk” -nimisen opastetun kävelykierroksen, jossa kierretään Turussa kuvattujen elokuvien kuvauspaikoilla Aurajoen rannalla. (Koivisto 2018.)

Komission toiminnan aikana alueella on tehty lukuisia tuotantoja, joita katsojat ovat nähneet ympäri maailmaa. Komissio ei ole laskenut tuotantojen markkinointiarvoa matkailulle. Tuotannot tuovat kuitenkin aina alueelle positiivista näkyvyyttä ja lisäävät kiinnostavuutta. (Outinen 30.9.2020.)

2.3.5 Tulevaisuuden näkymät ja haasteet

Elokuvakomissaari Raninen näkee Länsi-Suomen elokuvakomission tulevaisuuden valoisana. Komission haasteena on tällä hetkellä AV-alan työvoimavaje ja heikkenevä kuntatalous, joka saattaa vaikuttaa alueelliseen tuotantotukeen. (Raninen 29.9.2020.)

Tuotantopalvelujen kysynnän nopea kasvu yhdessä AV-alan koulutukseen kohdistuneiden leikkausten kanssa on johtanut tilanteeseen, jossa osaavaa suomalaista tuotantopalveluhenkilöstöä ei ole riittävästi. Vaikka alan ammattilaisten osaaminen on hyvää monella osa-alueella, Suomessa toteutettavien tuotantojen vaatimustaso on noussut viime vuosien aikana huomasti eikä alan tekijöiden riittävästä osaamisesta ole pystytty kaikilta osin huolehtimaan. Tärkeää olisi luoda tuotantopalveluhenkilöstölle ja muille alan ammattilaisille osaamista ja kokemusta kansainvälisistä tuotannoista. Erityisesti eri osastojen päälliköistä, eli niin sanotuista Head of Department -henkilöistä, sekä tuotantopuolen osaajista on pulaa. (APFI 2019, 50).

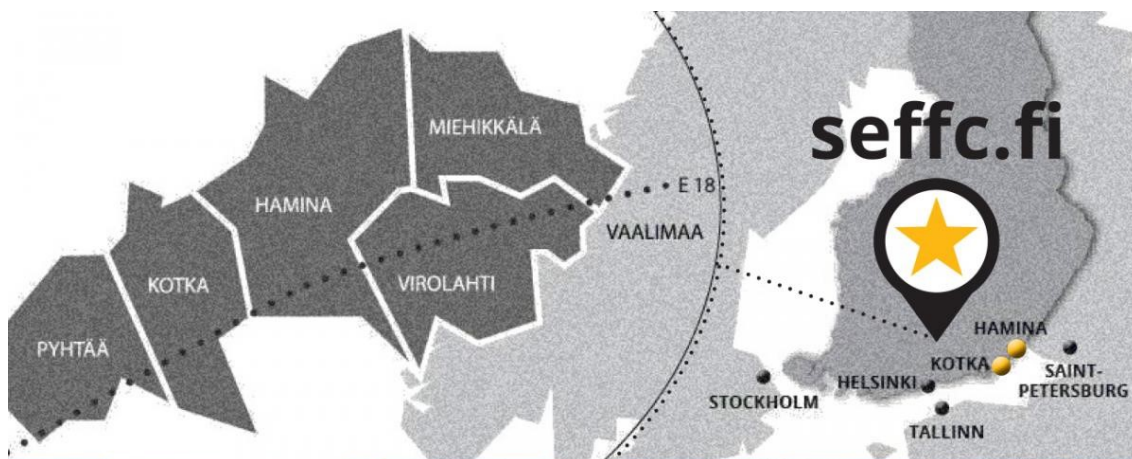
Länsi-Suomen elokuvakomissio pyrkii lisä- ja täydennyskouluttamalla ammattilaisia vastaamaan kansainvälisten tuotantojen tarpeisiin. Komissio on ollut suunnittelemassa tuotantopäällikkö- ja linjatuottajakoulutusta yhdessä Turun ammattikorkeakoulun kanssa. Tämän koulutuksen saaminen edellyttää rahoitusta sen toteuttamiseksi. Asiasta on neuvoteltu ministeriöiden kanssa, ja Raninen uskoo, että koulutus toteutuu lähitulevaisuudessa. (Raninen 21.10.2020.)

2.3.6 Länsi-Suomen elokuvakomissio 2.0

Ranisen tavoitteena on luoda tulevaisuudessa luotsaamastaan komissiosta tehokas, asiakasystävällinen, haluttu yhteistyökumppani ja kansainvälinen toimija, joka on myös mukana kehittämässä kotimaista AV-alaa (Raninen 13.10.2020).

2.4 Kaakon elokuvakomissio

Kaakon elokuvakomissio SEFFC (South East Finland Film Commission) perustettiin vuonna 2015. Se toimii kehitysyhtiö Cursor Oy:n alaisuudessa, joka tuottaa elinkeino- ja kehittämispalveluja Kotkalle ja sen lähialueiden kunnille. Kaakon elokuvakomissio on aluetason komissio, jonka toiminta-alueena ovat Kotka, Hamina, Miehikkälä, Pyhtää ja Virolahti. Komission vastaavan tuottajan Sami Ristiniemen mukaan Kaakon elokuvakomissio on Pohjoismaisen elokuvakomissioverkoston jäsen. Se toimii osana Suomen Kansallista elokuvakomissiota yhdessä muiden alueellisten elokuvakomissioiden kanssa. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Kuva 3. Kaakon elokuvakomission toiminta-alue (Kaakon elokuvakomissio 2020).

2.4.1 Perustaminen ja toiminnan käynnistyminen

Joukko kymenlaaksolaisia AV-alan osaajia ja tekijöitä viestivät 2010-luvun alkupuolella Kotkan-Haminan seudun kehitysyhtiö Cursor Oy:n väelle Suomessa toimivien elokuvakomissioiden toiminnasta ja merkityksestä toiminta-alueilleen. Kotkan alueella oli kuvattu elokuvia jo aiemmin ja uusia tuotantoja oli tulossa. Kehitysyhtiö Cursor Oy, jonka alaisuudessa Kaakon elokuvakomissio yhä toimii, päätti hakea EU:lta rahoitusta komission perustamiseen. Rahoituksen saamisen myötä Kaakon elokuvakomissio perustettiin vuonna 2015. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Toimintamallia luodessaan Kaakon elokuvakomissio käytti jo olemassa olevia komissioita esimerkkeinä. Erityisesti mallia otettiin Länsi-Suomen, Pohjois-Suomen sekä Lapin elokuvakomissioista. Kaakon elokuvakomissioon palkattiin vastaavaksi tuottajaksi Sami Ristiniemi, jolla on pitkä työkokemus AV-alalta. (Ristiniemi 30.9.2020.)

2.4.2 Toiminta-alue ja palvelut nykyisin

Kaakon elokuvakomission toiminta-alue kattaa sen toiminnassa mukana olevat kunnat eli Kotkan, Haminan, Miehkälän, Pyhtään ja Virolahden. Komission toimintaan on vuosien varrella Kaakkois-Suomesta pyydetty myös muita kaupunkeja, mutta tuloksetta. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Kaakon elokuvakomissio tarjoaa kokonaispalvelupaketin alueelle saapuville elokuva- ja TV-tuotannoille. Elokuvakomissio ja paikalliset yritykset palvelevat kaikissa tuotantovaiheissa alkaen kuvauspaikkojen valinnasta aina jälkituotantoon ja markkinointiin. (South East Finland Film Commission 2020.)

Komissio jakaa tietoa eri alojen yritysten tarjoamista palveluista sekä välittää heidän yhteystietonsa tuotantoyhtiöille. Komissio välittää alueeltaan ammattilaisia kaikkiin AV-tuotannon tarvitsemiin työtehtäviin. Komission kautta saa tietoa myös alueen lukuisista kuvauspaikoista. Komissio on markkinoinut toiminta-alueen monipuolisuutta: alueelta löytyy kaupunkimaisemaa, historiallisia kohteita, teollisuuskiinteistöjä, erilaisia interiöörejä sekä monipuolista luontomaisemaa jokien ja meren kera. (South East Finland Film Commission 2020.)

Kaakon elokuvakomissio tarjoaa lisäksi asiakkailleen markkinointipalveluja, kuten graafista suunnittelua ja markkinoinnin suunnittelua, tapahtumatuotantoja, tulostuspalveluita ja jopa verkkosivujen tekemistä. Muina palveluina elokuvatuotannoille ovat catering-, kuljetus- ja majoituspalvelut sekä rakentaminen sähkötoiseen. (South East Finland Film Commission 2020.)

Kaakon elokuvakomissio ylläpitää näyttelijä- sekä avustajarekisteriä. Rekisterin avulla helpotetaan kuvauksissa tarvittavien avustajien ja esiintyjien löytymistä ja tavoittamista komission toiminta-alueelta. (South East Finland Film Commission 2020.)

Komission tarkoituksena on tarjota kaikki mahdollinen apu kuvausryhmille, jotka saapuvat työskentelemään Kaakon elokuvakomission alueelle. Komission taustalla olevien kuntien tahto on tarjota mahdollisimman hyvät puitteet elokuvan tekemiseen. Esimerkiksi *Suomen hauskin mies* -elokuvan kuvauksia varten Senaatti-kiinteistöt antoi Kymilinnan varuskunnan tuotannon käyttöön. Näin vanhasta varuskunnasta muodostui elokuvakylä, jossa tuotanto oli hyvä toteuttaa. Komission vahvuutena onkin suuri ja monipuolinen kiinteistömassa, josta tuotannot voivat valita mieleisensä kohteet ja saada ne käyttöön ilmaiseksi. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Kaakon elokuvakomission alueen vetovoima elokuvantekijöille on tietty helppous. Kun halutaan katu poikki kuvauksia varten, ei tarvita raskasta lupaprosessia, vaan siihen riittää yksi puhelu. Kotka ja muut mukana olevat kunnat ymmärtävät tuotantojen arvon, ja

tästä syystä komissio tekee kaikkensa, jotta AV-tuotanto tulee alueelle ja saa kaiken sen avun mitä se tarvitsee. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Kaakon elokuvakomissio sijaitsee lähellä Venäjää ja yhteistyötä venäläisten AV-tuotantojen kanssa komissiolla on joskus ollut. Ristiniemi kertoo, että venäläiset tuotantoyhtiöt ovat vaatineet paljon palveluita, joista he eivät ole olleet välttämättä valmiita maksamaan mitään. Tämän vuoksi rajan läheisyydestä ja sen tuomista mahdollisuuksista huolimatta tällä hetkellä yhteistyötä ei venäläisten tuotantoyhtiöiden kanssa ole. Venäjään on kohdistunut taloudellisia pakotteita jo kauan ja koronatilanne on vielä lisää vaikeuttanut mahdollista yhteistyötä. (Ristiniemi 30.9.2020.)

2.4.3 Resurssit

Kaakon elokuvakomissiossa työskentelee kaksi ihmistä puolipäiväisesti, vastaava tuottaja ja projektipäällikkö eli kokopäiväisesti yksi ihminen. Vastaava tuottaja Sami Ristiniemi aloitti työt, kun elokuvakomissio perustettiin vuonna 2015. Ristiniemen mukaan komission vastaavan tuottajan työtehtävissä on tärkeää tuntea toiminta-ala, kuntapäätäjää, elokuvantekijöitä sekä toimintaseutu. (Ristiniemi 30.9.2020.)

2.4.4 Toiminnan funktiot

Komission tärkein tehtävä on markkinoida komission toiminta-aluetta ja toimintaa kotimaisille sekä ulkomaisille tuotannoille. Keskeisenä tehtävänä on seurata Suomen Elokuvasäätiön tukipäätöksiä ja olla suoraan yhteydessä tuotantotukea saaneisiin tuotantoyhtiöihin. Komission henkilökunta tutustuu tuotantoyhtiöiden lähettämiin käsikirjoituksiin ja esittelee sen jälkeen tuotantoyhtiöille mitä alueella olisi tuotannolle tarjota. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Komission markkinointi kotimaassa tapahtuu suoraan henkilöltä henkilölle. Komissiossa on koettu, ettei mainosmarkkinointi tuottaisi toivottua tulosta, vaan suora kontakti on tärkeintä. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Komissio markkinoi ulkomaisille tuotantoyhtiöille toimintaansa kansallisen komission kautta (Filminfinland.fi). Kansainvälisille messuille ja festivaaleille osallistumista on pidetty myös tärkeänä, jotta oma alue saisi näkyvyyttä. Suomessa toimivilla komissioilla ei ole keskitetysti yhtä kansallista tahoa, joka edustaisi kaikkia komissioita. Tästä syystä

edustaja pitäisi olla paikalla jokaiselta komissioalueelta, mikäli halutaan, että oma alue saa näkyvyyttä. Ristiniemen mukaan on ikävää, että ei ole kunnollista Suomen edustusta ja komissioiden välinen yhteistyö on pirstaleista edelleen, vaikka sitä on yritetty rakentaa. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Kaakon elokuvakomission tavoitteena on, että alueelle tulee lisää alan ammattilaisia, joilta tuotantoyhtiöt voivat ostaa palveluja. Tuotantojen kautta alueelle on jo muodostunut location scout -osaamista sekä muuta järjestelyosaamista, jota alueelle saapuvat tuotannot voivat hyödyntää. (Ristiniemi 30.9.2020.)

2.4.5 Taloudellinen vaikuttavuus ja rahoitus

Kaakon elokuvakomission toiminnan rahoittaa Elinkeinoyhtiö Kehitysyhtiö Cursor Oy sekä kunnat Kotka, Hamina, Miehikkälä, Pyhtää ja Virolahti. Toiminnan alussa käytössä oli puolitoista vuotta EU:sta saatua tukirahaa. Rahoituksen loputtua rahoitus on hoidettu kuntarahoitteisesti. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Tämänhetkisen toimintakautensa aikana vuosina 2015 - 2020 alueella on toteutettu useampia pitkiä elokuvia, TV-sarjoja sekä mainostuotantoja. AV-tuotannoilla on ollut taloudellista merkitystä toiminta-alueelle. Aluetaloudelliset vaikutukset ovat vaihdelleet vuosittain tuotantojen määrästä ja koosta riippuen. Keskimääräisesti vuosittainen alueella käytetty raha on ollut 100 000 – 200 000 euroa. Elokuvakomissio raportoi asiasta rahoitaville kunnille säännöllisesti. (Kunttu 9.10.2020.)

Kaakon elokuvakomission toiminta-alueella toteutettiin Aku Louhimiehen ohjaaman *Tuntematon sotilas* -elokuvan tuotanto, jonka yhteydessä komissio alkoi tehdä yhteistyötä Kouvolan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa. Koulun artesaani- ja puvustoihmisiä pääsi harjoittelijoiksi elokuvaan, ja osa heistä jäi alalle töihin. Myös myöhemmin tehtyjen tuotantojen kautta ihmisiä on jäänyt alan töihin. Tätä kautta Kaakkois-Suomen alueelta löytyy hyviä AV-alan osaajia. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Ristiniemen mukaan tuotannoilla on ollut kerrannaisvaikutuksia monelle alalle. Kuvausten aikana sadat alueen henkilöt ovat työskennelleet tuotannoissa, ja työllisyys on näin ollen noussut yksittäisten tuotantojen myötä. (Ristiniemi 30.9.2020.)

2.4.6 Imagovaikutus

Toistaiseksi Kaakon elokuvakomission tuotantojen tuomat hyödyt matkailulle ovat olleet pieniä. Sen sijaan yleistä markkinointiarvoa on arvioitu olleen erityisesti sellaisten tuotantojen osalta, jonka tarina on sijoittunut Kotkan-Haminan seudun alueelle tai alue on ollut selvästi tunnistettavissa. Laskennallisesti tämänkaltaisten tuotantojen osalta puhutaan sadoista tuhansista katsojista. Lisäksi rahallinen näkyvyysarvo on ollut merkittävää ja tehokasta tuotantojen kautta, jos tilannetta verrataan siihen, mitä esimerkiksi ostettu spottimainoskampanja maksaa. (Kunttu 13.10.2020.)

2.4.7 Tulevaisuuden näkymät ja haasteet

Komission tulevaisuuden näkyvät riippuvat rahoituksesta. Haasteena on rahan saaminen. Komissiolla on vähän rahaa. Kotka on hyvin perinteinen teollisuuskaupunki, jossa on vuosikaudet tehty paperia ja paperikoneita. Alueella koetaan, että pitää jäädä jotain konkreettista näkyvää jäljelle, että se on todellista. Komission suunta ja tulevaisuuden näkymät ovat kuitenkin tällä hetkellä hyvät. Komissio on saamassa vuodelle 2021 lisärahoitusta. (Ristiniemi 30.9.2020.)

2.4.8 Kaakon elokuvakomissio 2.0

Komission tavoitteena on luoda toiminta-alueellaan tuotannoille sopivat kuvauspaikat. Tavoitteena on saada helposti saatavilla oleva tuotantotukirahaa, jotta alue ylipäätään saa tuotantoja. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Kaakon elokuvakomissiolla ei ole ollut olemassa valmista kannustinrahamallia kuten esimerkiksi Turussa Länsi-Suomen elokuvakomissiolla ja Tampereella Film Tampereella. Käytännössä on toimittu aina tapauskohtaisesti. Tästä syystä, kun tuotantokysely on tullut, komissiossa on aina tapauskohtaisesti pohdittu sitä mistä rahat saadaan. Rahoituksen vaikeudesta huolimatta kaikki suunnitellut tuotannot on onnistuttu kuitenkin tekemään. Ristiniemen näkemyksen mukaan olisi kuitenkin helpompaa ja selkeämpää, jos voisi kertoa jo etukäteen tuotantoyhtiöille, millainen raha tuotantokannustimeen on käytössä. Komissio toivoisi, että tulevaisuudessa komission rahoitusta suunniteltaisiin pitemmällä aikavälillä, vähintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. (Ristiniemi 30.9.2020.)

3 Kotimaisten komissioiden yhteistyö

Suomen elokuvakomissiot toimivat myös verkostona ja tekevät yhteistyötä. Seuraavassa on esitelty yhteistyön keskeisiä toimintamuotoja.

3.1 Filming in Finland

Filming in Finland -sivusto (www.filminginfinland.fi) on komissioiden yhteinen markkinointisivusto. Kyseisillä sivuilla annetaan tietoa yleisesti Suomesta sekä esitellään monipuolisesti komissioiden tarjoamat palvelut AV-tuotannoille. Tietoa löytyy muun muassa kansallisesta tuotantotukikannustimesta sekä Suomessa kuvatuista kansainvälisistä tuotannoista. Valokuvien avulla esitellään kuvauspaikkoja, kaupunkeja ja historiallisia rakennusympäristöjä. Lisäksi sivustoilla on löydettävissä yhteystiedot tuotantopalveluita tarjoaviin tuotantoyhtiöihin sekä luonnollisesti kaikkien aluekomissioiden yhteystiedot. (Filming In Finland 2020.) Sivustoa ylläpitää Länsi-Suomen elokuvakomissio, mutta yhteistä sähköpostia komissiot hoitavat vuorotellen (Raninen 29.9.2020).

Tuotantotiedustelun saavuttua sähköpostia hoitavan komission henkilö kerää kaikkien muiden komissioiden vastaukset ja välittää ne eteenpäin tuotantotiedustelun esittäneelle taholle (Raninen 29.9.2020).

Suomen komissioiden toiveissa on saada tuotantokoordinaattori, joka vastaisi sivuston sähköpostiin tulleisiin tuotantokyselyihin ja toimisi näin ollen Suomen komissioiden ja tuotantokyselyn tehneen tuotantoyhtiön välillä välittäen tarvittavat tiedot kummallekin osapuolelle. Tuotantoyhtiöiden saavuttua työskentelemään komissioalueelle kukin komissio hoitaisi tässäkin tapauksessa oman alueensa asiat paikan päällä. (Raninen 29.9.2020.)

3.2 Yhteismarkkinointi

Elokuvakomissiot markkinoivat toimintaansa kansainvälisillä elokuvafestivaaleilla ja televisiomessuilla. Muun muassa Cannesin filmijuhlilla Suomen komissioilla on ollut oma markkinointilaisuus, jossa komissiot esittelevät Suomea kuvauspaikkana sekä omaa toimintaansa kansainväliselle yleisölle. (Raninen 29.9.2020.)

Elokuvakomissiot myös hoitivat cash rebaten eli kansallisen tuotantotukikannustimen markkinointia kaksi vuotta Business Finlandin rahoituksella (Raninen 29.9.2020).

Ulkomaan markkinointi on jaettu eri komissioiden kesken. Esimerkiksi Länsi-Suomen elokuvakomissio hoitaa komissioiden Pohjois-Amerikan markkinointia ja Lapin elokuva-komissio Aasian. (Raninen 30.9.2020.)

3.3 Esimerkki yhteismarkkinoinnista

Suomalaiset elokuvakomissiot järjestivät joulua 2019 edeltävän viikon aikana kiertueen (Fam-kiertue) ympäri Suomea kansainvälisille vieraille. Kiertue järjestettiin osana Business Finlandin markkinointia audiovisuaalisen teollisuuden tuotantokannustimille. Talvi-seen Suomeen tutustui neljä huippuluokan kuvauspäällikköä Hollywoodista ja Manchesterista: Rick Schuler (Once Upon a Time Hollywoodissa, Tähti on syntynyt), Daniel Conolly (Patrick Melrose, Transformers: Last Knight), Leann Emmert (Bird Box, Pacific Rim Uprising) ja Justin Harrold (Avatar 2 & 3, Westworld). Fam-kiertueeseen osallistuivat myös Focus Featuresin fyysisen tuotannon johtaja Tiffany Tiesiera (BlacKkKlansman, Downton Abbey) ja tunnettu toimittaja Kim Masters (The Hollywood Reporter, The Business), joka tunnetaan myös MeToo-liikkeestä. (Filming in Finland 2020.)

Vieraat oli kutsuttu Suomeen etsimään mahdollisia kuvauspaikkoja ja oppimaan lisää kuvaamisesta Suomessa. Fam-kiertueen järjestivät Pohjois-Suomen elokuvakomissio ja Länsi-Suomen elokuvakomissio yhteistyössä Lapin elokuvakomission kanssa. Kiertue vei ryhmän Lapin lumikentiltä ja erämailta tehtaisiin, hylättyyn kaivokseen, Turun historiallisiin ympäristöihin ja kaupunkialueisiin sekä pääkaupunkiseudulle Helsinkiin. Skandinaavinen arkkitehtuuri ja suomalainen kulttuuri olivat osa Fam-kiertuetta koko matkan. (Filming in Finland 2020.)

Kiertueella Kim Masters johti keskustelua elokuvasta aiheesta ”Hollywood after MeToo” Suomen elokuvasäätiössä. Aihe herätti suomalaisen elokuvateollisuuden kiinnostusta ja johti mielekkääseen keskusteluun. (Filming in Finland 2020.)

Kiertueen ja sitä kautta Suomen näkyvyyden tuotantojen kuvaamispaikkana on käytännössä mahdollistanut audiovisuaalisen teollisuuden tuotantokannustin, joka on otettu käyttöön Suomessa vuonna 2017. Merkittävä 25 prosentin käteisalennus on jo avannut

monia uusia ovia neuvotteluille suurten kansainvälisten tuotantojen kanssa, ja se on lisännyt merkittävästi Suomen vetovoimaa kuvauspaikkana ja tuotantopaikkana. (Filming In Finland 2020.) Tuotantokannustinta ja sen merkitystä on tarkasteltu tarkemmin luvussa 4.

3.4 Tietojen välittäminen

Jos tietyn tuotannon toiveissa olevaa kuvauspaikkaa ei löydy sen komission alueelta, johon tuotantoyhtiö on ottanut yhteyttä, komissiot ovat sopineet, että tämä komissio ehdottaa kuvauspaikaksi jonkun muun elokuvakomission aluetta ja ohjaa asian käsittelyn tälle komissiolle (Raninen 29.9.2020).

APFI ry:n teettämän Suomi tuotantopalvelumaana -raportin mukaan alueellisuus tuo mukanaan turhan monia välikäsiä esimerkiksi silloin, kun Suomeen saadaan isompi kansainvälinen tarjouspyyntö. Vaikka kunkin elokuvakomission edustusalue on laaja, joissakin tapauksissa tarvittaisiin kansallisen tason tuotantopalveluosaamista. Tällä hetkellä ei myöskään ole olemassa sellaisia tahoja, jotka tuntisivat laajasti kansainvälisiä tuotantoja ja pystyisivät auttamaan komissioita tarjousten tekemisessä. (Laurila. APFI 2019, 36.)

3.5 Toimiminen työryhmissä

Komissoiden edustajia toimii myös eri kansallisissa ja kansainvälisissä työryhmissä mm. kestävän kehityksen ja kestävän tuotannon kansallisessa työryhmässä (Raninen 29.9.2020).

4 Av-tuotantokannustin

4.1 Tuotantokannustimen määritelmä

Audiovisuaalisen alan tuotantojen kannustinjärjestelmä on julkisrahoitteinen eli verovaroilla rahoitettu järjestelmä, jolla tuetaan elokuva- ja tv-tuotantoja palauttamalla paikallisesti käytettävistä etukäteen hyväksyttävistä kuluista tietty, usein prosentuaalinen määrä. Maksuhyvityksen myötä tuotanto voi saada takaisin osan kuluista, joita se on

käyttänyt palkkoihin sekä palveluostoihin tuotannon toteuttamiseksi tietyllä alueella. Kannustinmallien tavoite on edistää maiden audiovisuaalista kulttuuria, kilpailukykyä ja osaamista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 4–10, Malmikareen 2020, 7 mukaan.)

Tuotantokannustinjärjestelmällä pyritään houkuttelemaan alueelle kansainvälisiä yhteistuotantoja sekä ulkomaalaisia tuotantoja alueellisen elinkeinotoiminnan edistämiseksi. Kannustimilla pyritään kasvattamaan yritystoimintaa alueella sekä kehittämään audiovisuaalista kulttuuria kansainvälisemmäksi. Tuotantoyhtiöt käyttävät usein paikallisia palveluita, kuten matkailu-, logistiikka- ja rakennuspalveluita, sekä paikallista työvoimaa muodostaen laajoja ekosysteemejä ja tuottaen kannustinta tarjoavalle valtiolle lisää verorahoja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 20–22, Malmikareen 2020, 7 mukaan.)

Kannustinjärjestelmä rahoittaa itse itsensä. Tuotantojen mukana alueelle tuleva kulutus lisää valtiontaloutta esimerkiksi alueella työllistyneiden palkkojen tuloverojen sekä tuotteiden ja palveluiden arvonlisäverojen kautta. (Favex 2016.)

Tuotantokannustinjärjestelmä ei ole kovinkaan uusi ilmiö, sillä vanhin kannustinjärjestelmä on ollut käytössä Ranskassa jo yli kolmenkymmenen vuoden ajan. Islannissa ja Irlannissa käytössä olevat kannustinjärjestelmät ovat olleet olemassa 1990-luvun loppupuolelta saakka. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 17, Malmikareen 2020, 8 mukaan.)

4.2 Kannustinjärjestelmän käyttöönotto Suomessa

Vuonna 2016 kannustinjärjestelmä oli käytössä lähes kahdessakymmenessä Euroopan maassa. Suomi oli muita maita jäljessä. Koettiin, että audiovisuaalisen alan tuotantokannustin on houkutteleva sijoitus valtiolle, koska se rahoittaa itse itsensä ja tuottaa myös täysin uusia tulovirtoja. Sen avulla pystyttäisiin kasvattamaan suomalaista audiovisuaalista alaa, sekä tuottamaan Suomelle uusia suoria ja epäsuoria tulovirtoja. (House of Lapland 2016.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä luovutti kesäkuussa 2016 esityksen ministeri Sanni Grahn-Laasoselle tuotantokannustimen perustamisesta Suomeen (House of Lapland 2016). Työryhmän esityksessä perusteltiin, että kannustinjärjestelmän arvioidaan kasvattavan tuotantomääriä ja siten tuovan uusia työpaikkoja toimialalle. Audiovisuaalisen tuotantomäärien kasvu parantaisi toimialan kehittymistä ja lisäisi työti-

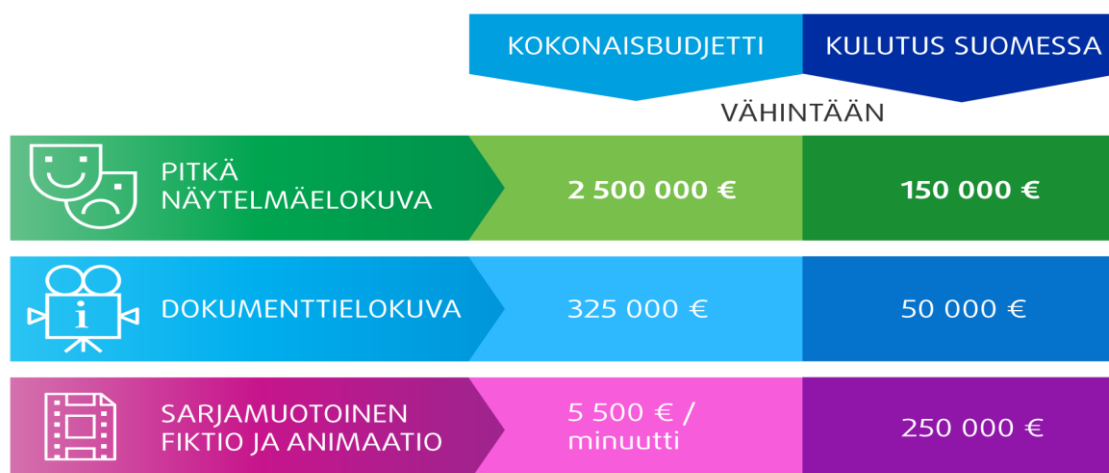
laisuuksia eri puolilla Suomea, sillä kansainväliset tuotannot kuvataan siellä, mistä löytyvät sopivat kuvauspaikat ja toimivat palvelut. Kannustimen tavoitteena oli pienellä panostuksella vauhdittaa kasvuhakuisen ja kasvukykyisen alan kansainvälistymistä ja osaamisen monipuolistumista. Suomi oli menettänyt lähes jokaisen yhteyttä ottaneen kansainvälisen tuotannon kannustimen puuttuessa. Koettiin, että kannustimella on vaikutuksia muun muassa audiovisuaalisen alan ammattilaisten ja alan palveluyritysten kansainvälisen osaamisen kehittymiseen. Kansainvälisten tuotantojen saaminen Suomeen vahvistaisi alan osaamista ja lisäisi suomalaisten alan ammattilaisten mahdollisuuksia kansainväliseen verkottumiseen. Nämä puolestaan helpottaisivat suomalaisen audiovisuaalisen alan vientipyrkimyksiä ja edistäisi Suomen kiinnostusta kansainvälisillä markkinoilla ja toisi Suomelle enemmän näkyvyyttä. Työryhmän mukaan kannustinjärjestelmä kehittäisi Suomesta kilpailukykyisen kuvauspaikan sekä kotimaisille että ulkomaisille tuotannoille ja edistäisi tuloilla kotimaisten elokuva- ja tv-tuotantojen rahoitusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 23.)

Hallitus hyväksyi työryhmän esityksen ja audiovisuaalisen alan tuotantokannustinohjelma otettiin Suomessa käyttöön vuoden 2017 tammikuussa kolmen vuoden pilottijakson myötä. Kannustimen käyttöönoton taustalla oli vuosien tutkimus- ja lobbaustyö. (M&M 2016; Business Finland 2017, Malmikareen 2020, 10 mukaan). Pilottivaihe päättyi vuonna 2019, mutta järjestelmän menestyksen ja hyötyjen ansiosta tuotannoille on edelleen tarjolla rahoitusta (Business Finland 2019, 3 - 18, Malmikareen 2020, 10 mukaan).

Aluksi kannustinjärjestelmän hallinnoinnista vastasi valtion rahoitusvirasto Tekes, joka sittemmin yhdistyi kansainvälistymis-, investointi- ja matkailunedistämispalveluita tarjoavan Finpron kanssa vuoden 2018 alussa muodostaen uuden toimijan, Business Finlandin, joka nykyään hallinnoi tuotantokannustinjärjestelmää (Business Finland 2017). Tuotantokannustinjärjestelmän vuosittainen budjetti oli aluksi 10 miljoonaa euroa, mutta rahoitusta nostettiin vuoden 2020 alusta 12 350 000 euroon. (Business Finland 2019, 3 - 18, Malmikareen 2020, 10 mukaan.)

Suomessa otettiin käyttöön erilaisista toimintamallivaihtoehdoista (ks. luku 4.3) maksuhyvitysmalli, jolla korvataan enintään 25 prosenttia paikallisesti syntyneistä hyväksyttävistä kuluista. Suomen tuotantokannustin tukee fiktiivisiä pitkiä elokuvia, dokumenttielokuvia, käsikirjoitettuja tv-sarjoja sekä animaatiotuotantoja. Tukea voivat hakea sekä suomalaiset että ulkomaiset tuotantoyhtiöt. Tuotantokannustinta ei voi käyttää mainoksiin, markkinointituotantoihin, musiikkivideoihin, urheilu- tai viihdetapahtumien tallennuksiin,

eikä ”non-scripted” tuotantoihin eli käsikirjoittamattomiin tuotantoihin kuten reality- tai talk show -ohjelmiin. (Business Finland 2019, Malmikareen 2020, 10 mukaan.)

Kuvio 1. Rahoituksen vähimmäisvaatimukset (Business Finland 2019).

4.3 Euroopan tuotantokannustinjärjestelmä ja sen perusmallit

Tuotantokannustinjärjestelmät ovat aina maakohtaisia ja toimivat eri tavalla riippuen siitä millainen järjestelmä on paikallisesti todettu parhaiten toimivaksi niin juridisesti kuin alueen hallinnolliset rakenteet huomioon ottaen. Tähän vaikuttaa aina maan oma kulttuuri- ja elinkeinopolitiikka. Kannustinjärjestelmän perimmäinen tarkoitus on aina palvella maan omaa elokuvan ja television tuotanto- ja rahoituskenttää. Maakohtaisia eroavaisuuksia löytyy muun muassa järjestelmien soveltamisaloista, hyvityksien määrästä, hyväksyttävistä kuluista sekä tuotannoista. Vaikka järjestelmät eroavat toisistaan, Euroopassa on käytössä kolme perusmallia, joihin järjestelmät perustuvat. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 17–21, Pullin & Saarisen 2017, 3 - 4 mukaan.)

4.3.1 Tax shelter eli verovähennysmalli

Verovähennysmalli perustuu mallin käyttöön ottaneen maan verojärjestelmään ja tuotantoihin investointiin. Mallissa yrityksiä ja yksityisiä rahoittajia kannustetaan sijoittamaan tuotantoihin, jonka jälkeen he voivat vähentää investointinsa verotuksessaan. Investointien jälkeiset tuotot ovat verollisia, mikä taas tuo verotuloja mallin käyttöön ottaneelle maalle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 17–21, Pullin & Saarisen 2017, 4 mukaan.)

Verovähennysmalli ei vaadi valtiolta erillistä budjettia tuotantokannustimelle. Malli lisää tuotantojen kassavirtaa tuotannon ennakkotuotannon aikana ja tuo lisää rahoitusta tuotantoyhtiölle jo aikaisessa vaiheessa. Verovähennysmallilla on varsin positiivinen vaikutus yksityisten investointien määrään maissa, jotka ovat ottaneet kyseisen mallin käyttöönsä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 20–21, Pullin & Saarisen 2017, 4 mukaan.)

Yksityisten sijoittajien tarve on toisaalta myös yksi mallin heikkouksista. Esimerkiksi Suomessa yksityisten investointien määrä on pieni verrattuna muuhun rahoitukseen. Järjestelmä on myös monimutkaisempi kuin muut perusmallit, eikä yhtä läpinäkyvä toiminnaltaan. Useimmiten verovähennysmallista hyöttyy eniten yksityinen sijoittaja tuotantoyhtiön sijaan. Verohyvitys malli myös vähentää valtion verollisia tuloja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 20-21, Pullin & Saarisen, 4 mukaan.)

Tällä hetkellä verovähennysmalli on Euroopassa käytössä muun muassa Belgiassa, Irlannissa, Liettuassa ja Unkarissa (Olsberg & Barnes 2014, 23, Pullin & Saarisen 2017, 4 mukaan).

4.3.2 Tax credit eli verohyvitys malli

Verohyvitys mallissa tuotantoyhtiö saa palautuksen ennakkoon määriteltyjen tuotantokustannusten maksetuista veroista. Kyseisessä mallissa ei ole erillistä rahastoa järjestelmälle kuten maksuhyvitys mallissa, vaan tuotannot saavat takaisin osuutensa käyttämistään verorahoista. (Olsberg & Barnes 2014, 3; Pulli & Saarinen 2017, 4.) Verohyvityksen saaminen on siis suoraan yhteydessä palveluiden käyttöön. Niin kuin verovähennysmalli, tämäkään malli ei vaadi valtiolta erillistä budjettia eikä siis näy jokavuotisena menoeränä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 17-21, Pullin & Saarisen 2017, 4 - 5 mukaan.)

Verohyvitys malli on käytössä useissa maissa, joissa audiovisuaalisten tuotantojen julkinen rahoitus perustuu jo valmiiksi erilaisiin veropohjaisiin järjestelmiin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 17 - 21, Pulli, Saarinen 2017, 4-5 mukaan).

Verohyvitys mallin huonona puolena on se, että valtio menettää verollisia tuloja. Kuten yllä esitelty verovähennysmalli, se myös vaikeuttaa verojärjestelmää ja luo uusia veroetuksia. Tuotantoyhtiö saa usein verovähennyksen vasta jälkikäteen, joten malli ei

myöskään tuo lisärahoitusta elokuvan ennakkotuotantoon tai kuvausjaksoon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 17–21, Pullin & Saarisen, 4 - 5 mukaan).

Verohyvitys malli on käytössä Euroopan alueella muun muassa Espanjassa ja Isossa-Britanniassa (Olsberg & Barnes 2014, 25, Pullin & Saarisen 2017, 5 mukaan.)

4.3.3 Cash rebate eli maksuhyvitys malli

Maksuhyvitys malli ei perustu verojärjestelmään vaan tietyn tuotannon hyväksytyihin kustannuksiin tuotantomaassa. Kyseisessä mallissa tuotanto, jolle hyvitys on myönnetty, saa tietyn prosenttiosuuden takaisin paikalliseen kulutukseen käytetyistä kuluistaan. Palautukset maksetaan, kun tuotanto on kyseiset rahat kuluttanut ja kulut on määritelty palautuskelpoisiksi. Tavoitteena Cash rebate -mallissa on se, että tulevaisuudessa tuotantojen volyyymi maassa kasvaa ja järjestelmä alkaa rahoittaa itse itseään. (Olsberg & Barnes 2014, 5, 12; Pullin & Saarisen 2017, 5 mukaan.)

Malli on yksinkertainen ja läpinäkyvin toiminnaltaan kaikista kolmesta. Se myös perustuu suoraan hyväksytyihin kuluihin ja tuotannon kulutukseen mallin käyttöön ottaneessa maassa. Haittapuolia on muun muassa se, että malli vaatii valtiolta erillisen budjetin järjestelmää varten, joka näkyy vuosittaisena menoeränä valtion budjetissa. Lisäksi tuottajan näkökulmasta haitallista on se, että yleensä maksuhyvitys maksetaan jälkikäteen aivan kuten verohyvitys mallissa, jolloin tulee löytyä lyhytaikaista rahoitusta muualta tuotannon ajaksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 20–21, Pullin & Saarisen 2017, 5 mukaan.)

Maksuhyvitys malli on Suomen käyttöönottama tuotantokannustin malli. Suomen omaksuma malli on käytössä muun muassa Kroatiassa, Saksassa, Itävallassa, Tšekissä, Islannissa, Maltalla, Hollannissa ja Slovakiassa (Olsberg & Barnes 2014, 24, Pullin & Saarisen 2017, 5 mukaan.)

4.3.4 Kannustinjärjestelmät Euroopassa

Vanhin kannustinjärjestelmä on ollut olemassa Ranskassa mainitulla tavalla jo 30 vuotta. Myös Irlannin ja Islannin mallit ovat syntyneet jo 1990-luvun lopulla. Suurin osa 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä syntyneistä kannustinjärjestelmistä ovat verohyvitys malleja. Esimerkiksi yksin Ranskaan on perustettu neljä erilaista

verohyvitysmallia alkuperäisen verovähennysmallin rinnalle. Sen sijaan uusimmista, vuosien 2010 – 2016 aikana käyttöön otetuista järjestelmistä suurin osa oli maksuhyvitysmalleja. Vuonna 2016 käytössä olleista tukijärjestelmistä kuusi oli verovähennysmallia, 11 verohyvitysmallia ja 11 maksuhyvitysmallia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 17–18.)

Mainittujen perusmallien sisällä eri maissa käytössä olevat kannustimet poikkeavat kuitenkin monessa suhteessa toisistaan mm. soveltamisalan, hyvityksen määrän, hyväksyttävien kulujen ja tukitasojen suhteen. Malleja on myös kehitetty ja laajennettu eri maissa vuosien mittaan saatujen kokemusten ja syntyneiden tarpeiden mukaan. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa kannustin laajennettiin koskemaan videopelejä vuonna 2014, ja Irlannissa alkuaan verovähennysmalli muutettiin verohyvitysmalliksi vuoden 2015 alusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 17–18.)

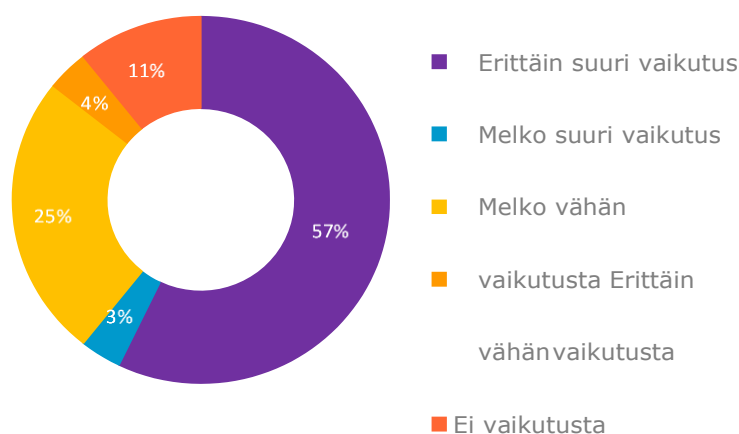
Eri maiden kannustinjärjestelmiä tarkasteltaessa on tärkeää ottaa huomioon, että ne on luotu kunkin maan omiin tarkoituksiin ja tavoitteisiin osana maan muuta audiovisuaalista rahoitus- ja tuotantokenttää. Niiden juridiset ja hallinnolliset rakenteet vaihtelevat, niitä käsitellään osana kulttuuri- tai elinkeinopolitiikkaa ja niiden toimeenpano vaihtelee maittain. Muista Pohjoismaista Ruotsissa ja Tanskassa ei ole olemassa erillisiä kannustinjärjestelmiä. Ruotsissa ja Tanskassa audiovisuaalisten teosten tuotannon rahoituspohja on kuitenkin erittäin vahva, ja ala on elinvoimainen. Ruotsiin on syntynyt hyvin vahva alueellisten tuotantokeskusten ja -rahastojen verkosto. Tanskassa taas sekä elokuvatuotantojen että sarjamoitoisten fiktioiden rahoitus on turvattu useampivuotisilla erillisillä parlamentaarisilla sopimuksilla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 17–18.)

Lokakuussa 2019 tuotantokannustinjärjestelmä oli käytössä 31 eri Euroopan maassa: Suomi, Viro, Latvia, Liettua, Norja, Islanti, Ranska, Saksa, Belgia, Itävalta, Kreikka, Unkari, Irlanti, Italia, Espanja, Iso-Britannia, Puola, Portugali, Malta, Alankomaat, Montenegro, Kroatia, Romania, Sveitsi, Serbia, Slovakia, Slovenia, Kypros, Tšekin tasavalta, Georgia ja Pohjois-Makedonia. Näistä suurimmassa osassa, yhteensä 24 eri maassa, oli käytössä pelkästään maksuhyvitysmalli. Espanjalla ja Kyproksella on käytössä järjestelmä, joka yhdistää sekä maksuhyvitys- että verohyvitysmalleja. (Olsberg SPI 2019b, 142–147; Malmikareen 2020, 11 mukaan.)

4.4 Kansallisen tuotantokannustimen merkitys

Tuotantokannustimella on ollut suuri merkitys kannustinta saaneiden tuotantojen toteutumiselle ja kannustin on edistänyt kotimaisen tuotannon siirtymistä ja pysymistä Suomessa (Audiovisuaalisen alan tuotantokannustimen väliarviointi -raportti 12.6.2020). Väliarvioinnin tavoitteena oli selvittää AV-tuotantokannustimen vaikuttavuushyötyjä Suomelle, työllisyysvaikutuksia, alueellisia vaikutuksia sekä muita vaikutuksia ja laatia kehittämissuosituksia tulevaisuutta varten. Raportin tulosten perusteella valtaosa AV-tuotantokannustinta saaneista tuotannoista ei olisi toteutunut ilman kannustinta. Tuotantoyhtiöille suunnatun kyselyn vastaajista yli 80 % katsoi, että tuotanto ei olisi toteutunut ilman kannustinta ja valtaosa (60 %) katsoi, että tuotantokannustimella oli erittäin tai melko suuri vaikutus tuotannon Suomeen sijoittumiseen. (Business Finland 2020, 18.)

Tuotantokannustimen vaikutus
tuotannon sijoittumisessa
Suomeen

Kuvio 2. Tuotantokannustimen vaikutus tuotannon Suomeen sijoittumiseen (Business Finland 2020).

Tuotantokannustin on mahdollistanut aiemmin ulkomailla kuvattujen sarjamoitoisten tuotantojen siirtymisen Suomeen sekä kokonaan uusien tuotantojen toteuttamisen Suomessa. Esimerkiksi TV-sarja Sorjosen, joka on suomalais-saksalaisomisteisen Fisher King Productions -yhtiön tuottama kolmen kauden mittainen Nordic Noir -lajityyppiä edustava rikossarja, ensimmäinen tuotantokausi kuvattiin Liettuassa edullisemman kus-

tannustason sekä jo käytössä olleen tuotantokannustimen vuoksi. Suomalaisen AV-tuotantokannustimen lanseeraamisen myötä sarjan seuraavien tuotantokausien kuvaukset toteutettiin eri puolilla Suomea. Sarjalle myönnettiin tuotantokannustinta sekä toiselle että kolmannelle tuotantokaudelle mikä mahdollisti tuotannon siirtymisen Suomeen. Tuotanto oli merkittävän kokoinen, kokonaisbudjetiltaan toinen kausi oli 4 miljoonaa euroa ja kolmas kausi noin 4,7 miljoonaa euroa. Molempina vuosina suurin osa tuotannon rahoista eli selvästi yli 3 miljoonaa euroa käytettiin Suomessa. Tuotantokannustimen osuus oli molempina vuosina noin 20 prosenttia tuotannon koko kustannuksista. (Business Finland 2020, 21.)

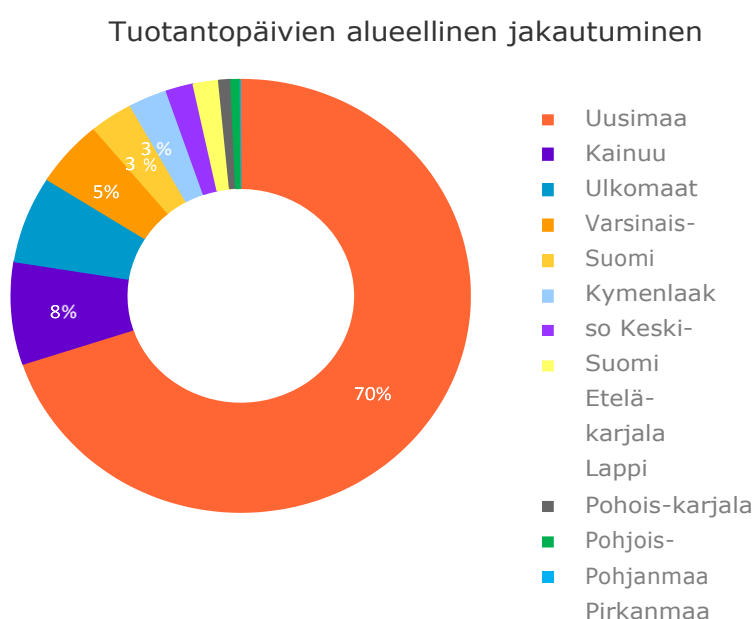
Tuotantokannustin on myös helpottanut suomalaisten yritysten mahdollisuuksia päästä mukaan kansainvälisiin yhteistuotantoihin, mutta ulkomaisten tuotantojen saaminen Suomeen on edennyt hitaasti. Ulkomaisen rahoituksen osuus tuotannoissa on kasvanut ja kotimaisten toimijoiden osallistuminen kansainvälisiin yhteistuotantoihin on käynnistynyt odotettua paremmin. Ulkomaisten tuotantojen saamisen hitautta voivat selittää muun muassa tiedon leviämisen hitaus, suurten kansainvälisten tuotantojen pitkät prosessit, vuosittainen kokonaisbudjetti ja kannustinjärjestelmään liittyvä epävarmuus, koska päätös kannustimen budjetista tehdään vuodeksi eteenpäin. (Business Finland 2020, 18 – 20.)

Tuotantokannustin on helpottanut muun rahoituksen saamista. AV-kannustin on ollut tuetuissa tuotannoissa ratkaisevassa roolissa tuotannon kokonaisrahoituksen hankkimisessa. Kannustimen kokonaismerkitystä on kasvattanut mahdollisuus yhdistää alueellista ja kansallista kannustinta (yhteensä voi olla esimerkiksi 35 %). Rahoitusta on ollut helpompaa saada tahoilta, myös kansainvälisiltä tahoilta, sillä myönnetty kannustin on lisännyt muiden rahoittajatahojen luottamusta tuotannon laadukkaaseen toteuttamiseen. Tuotantokannustin on myös lisännyt eri rahoittajien kuten institutionaalisten rahoittajien ja sijoittajien kiinnostusta alaa kohtaa. (Business Finland 2020, 21.)

Tuotantokannustin on vahvistanut erityisesti sarjamuotoisen tuotannon kasvua Suomessa. Lajityypin kysyntä on ollut maailmanlaajuisesti suuressa kasvussa, minkä vuoksi tuotantokannustin on osunut oikeaan aikaan suomalaisen tuotannon tukemisen näkökulmasta. Kannustimen hyödynnettävyyttä elokuvapuolella on jossain määrin heikentänyt se, että julkisen rahoituksen osuus ei saa ylittää 50 prosenttia Suomessa syntyvistä kustannuksista. Koska Suomen Elokuvasäätiön osuus on tyypillisesti yli 40 prosenttia, jää

tuotantokannustimen osuus tyypillisessä suomalaisessa elokuvatuotannossa vähäiseksi. (Business Finland 2020, 33.)

AV-kannustinta saaneita projekteja on toteutettu kymmenen maakunnan alueella ympäri Suomea. Vaikka tuotantopäivien määrä on lisääntynyt myös maakunnissa erityisesti kuvauksen osalta, on pääkaupunkiseudun merkitys niin suuri, että maakunnittaisessa tarkastelussa muut alueet jäävät Uudenmaan varjoon. Syynä tähän on se, että valtaosa AV-alan henkilöstöstä on pääkaupunkiseudulta. AV-alan tuotantoja tehdään Uudella maalla myös muun muassa pienempien kulujen kuten matkakulujen ja päivärahojen takia. (Business Finland 2020, 31.)

Kuvio 3. Kannustinta saaneiden tuotantojen esittämät arviot tuotantopäivien alueellisesta jakautumisesta (Business Finland 2020).

Tuotantojen pääkaupunkiseutukeskeisyydestä huolimatta tuotantokannustin on lisännyt maakuntien houkuttelevuutta kuvauspaikkana. Erityisesti Lapissa tuotantopalvelujen kysyntä on selvästi kasvanut kannustimen käyttöönoton jälkeen. Draama- ja elokuvatuotantoja Lapissa oli vuonna 2018 kuusi, kun aikaisempina vuosina määrät ovat olleet 0-3 tuotantoa. Kyselyjä alueelle tulee vuosittain noin 100–150 tuotannolta ja yli puolet näistä ulkomailta (mm. Kiinasta, Yhdysvalloista, Italiasta, Saksasta, Ranskasta ja Isosta-Britanniasta). Lapin ohella Kainuussa tuotantojen määrä on ollut selkeässä kasvussa. Pirkanmaa (Tampere) ja Varsinais-Suomi (Turku) ovat pääkaupunkiseudun ohella perinteiltään

vahvimmat TV- ja elokuvatuotantojen alueet Suomessa. (Business Finland 2020, 31.) Myös ruotsalaiset ovat kiinnostuneita Suomesta kuvauspaikkana kannustinjärjestelmän lisäksi matalamman palkkatason vuoksi (APFI 2019, 40).

Tuotantokannustimen vaikutukset työllisyyteen ovat syntyneet kolmea eri kautta. Näitä ovat suorat työllisyysvaikutukset kannustinta saaneissa tuotannoissa, suorat työllisyysvaikutukset tuotantoyhtiöiden vakituudessa henkilöstössä kasvaneen tuotantovolyymien seurauksena ja välilliset vaikutukset muiden toimialojen työllisyyteen. (Business Finland 2020, 22.)

AV-alan tuotantokannustinta saaneet tuotannot ovat työllistäneet suoraan yhteensä noin 4 000 alan työntekijää eri pituisiksi jaksoiksi. Keskimäärin yksi AV-kannustinta saanut tuotanto on työllistänyt noin 70 henkilöä Suomessa. Nämä luvut perustuvat tuotantoyhtiöiden raportoimiin tietoihin ja niiden pohjalta tehtyihin arvioihin. Tuotantomäärien kasvu on myös vahvistanut tuotantoyritysten mahdollisuuksia palkata vakituista henkilöstöä. Henkilöstön kasvu on ollut suurempaa tuotantokannustinta saaneissa yrityksissä kuin alan yrityksissä keskimäärin. Tukea saaneet yritykset ovat kasvattaneet henkilöstömääräänsä vuodesta 2014 vuoteen 2018 yhteensä 59 prosenttia, kun kaikkien alan yritysten kasvuprosentti on ollut noin 12. Alan pienestä koosta johtuen heijastusvaikutukset ovat väistämättä pieniä ja sekä alan välitön merkitys kansantalouden tasolla työllisyyteen on vähäinen. (Business Finland 2020, 22.)

Tuotantokannustin on vaikuttanut välillisesti tuotantojen laadun parantumiseen. Kannustimen mahdollistamien resurssien ansiosta on voitu lisätä kuvauspäiviä ja jälkituotannon päiviä, mikä on edesauttanut korkealaatuisten tuotantojen toteuttamista. AV-alan ammattimaisuus on kasvanut esimerkiksi kansainvälisissä yhteistuotannoissa, joissa edellytetään korkeaa laatua. Kannustimen merkittävä lisäarvo ilmenee osaamisen kasvuna. Toisaalta AV-alalla on haasteena osaamisvajae, koska henkilöresursseja ei ole riittävästi. (Business Finland 2020, 34.)

4.4.1 Merkitys Länsi-Suomen elokuvakomissiolle

Länsi-Suomen elokuvakomission mukaan kansallinen tuotantokannustin on tuonut alueelle lisää kansainvälisiä tuotantoja sekä yrityksiä ja tuotantoon myös kotimaisia isompia tv-sarjoja, jotka tähtäävät kansainvälisille markkinoille. (Raninen 29.9.2020.)

Kansainvälisille markkinoille tähtäävistä sarjoista esimerkkinä on A-J Annilan *Rauhante-kijät*, jonka Suomeen sijoittuvat kuvaukset toteutettiin yhtä päivää lukuun ottamatta Turun seudulla. Sarjan kuvaukset työllistivät Turun seudulta kokonaisuudessaan yli 40 henkilöä työryhmään, harjoittelijoina ja näyttelijöinä. Sarjan budjetti oli Suomen mittakaavassa poikkeuksellisen suuri, noin 7,5 miljoonaa euroa. Tuotantoyhtiö oli kuvannut Turun seudulla ennenkin ja he tiesivät, että alueelta löytyisi lokaatiot, joita tarvittiin rauhallisen, suomalaisen tunnelman luomiseen. (Turku Business Region 2020.)

Mainitun tuotannon houkutteli seudulle kuvaamaan nimenomaisesti alueellinen tuotantotuki. Tuotanto sai Business Finlandin hallinnoiman kansallisen AV-alan tuotantotuen, jolla oli suuri merkitys tuotannolle. Sen ansiosta tuotannon rahoitus oli pystytty pitämään yksinomaan Suomessa. (Turku Business Region 2020.)

4.4.2 Merkitys Kaakon elokuvakomissiolle

Kaakon elokuvakomission johtajan Sami Ristiniemen mukaan kansallinen tuotantotukikannustimen olemassaolo ei ole näkynyt Kaakon elokuvakomission toiminta-alueella mitenkään. Kaakon elokuvakomissio alueella ei ole tehty kansainvälisiä tuotantoja, joissa budjetit olisivat olleet niin suuria, että ne olisivat voineet saada kansallista tuotantotukea tuotantonsa käyttöön. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Kaakon elokuvakomission toiminta-alueella on kuitenkin tehty kotimaisia tuotantoja, jotka ovat saaneet käyttöönsä kansallisen tuotantokannustinrahan. Ristiniemen mukaan nämä tuotannot olisivat saapuneet alueelle ilman tuotantokannustinrahaakin, sillä tuotantojen tarinat sijoittuvat kyseiselle alueelle, kuten kotimainen Kotkaan sijoittuva *Aallonmurtajat*-sarja. (Ristiniemi 30.9.2020.)

4.4.3 Kotimaisten tuotantojen tuottaminen ulkomaille

Länsi-Suomen elokuvakomission näkemyksen mukaan tällä hetkellä kotimainen AV-ala on täystyöllistetty. Tästä syystä ei välttämättä ole negatiivista se, että kotimaiset tuotannot menevät välillä tehtäväksi ulkomaille. Nämä ovat yleensä pienempiä tuotantoja, jotka eivät välttämättä ole saaneet Business Finlandin tuotantokannustinta. Länsi-Suomen elokuvakomission näkökulmasta pieni tuotanto ei aina ole kovin houkutteleva, jos tarjolla on isompaa kansainvälistä tuotantoa. (Raninen 13.10.2020.)

Kaakon elokuvakomission näkökulmasta ihmetystä on herättänyt se, miksi Suomen Elokuvasäätiö antaa rahaa tuotantoon, joka kuvataan esimerkiksi Virossa. Siellä on jo lähtökohtaisesti edullisempaa tuottaa elokuva ja myös AV-alan ammattilaisten palkkakustannukset ovat alhaisemmat kuin Suomessa. Esimerkiksi ohjaaja A-J Annilan elokuva *Ikitie* sai Elokuvasäätiön täyden tuen, vaikka elokuva kuvattiin Virossa ja sen jälkityöt tehtiin Ruotsissa, koska jälkitöihin sai tukea Ruotsista. Virosta se sai myös tuotantokannustinrahan. Kaakkois-Suomen elokuvakomission vastaavan tuottajan Ristiniemen mukaan elokuväsäätiön tukea tulisi maksaa vain niille tuotannoille, jotka tosiasiaa tehdään Suomessa. Näin tuettaisiin nimenomaisesti paikallista kotimaista alan tuotantoa. (Ristiniemi 30.9.2020.)

4.5 Alueellinen tuotantokannustin

Tuotantotukikannustimen jakaminen AV-tuotannoille ei ole ollut täysin uusi asia Suomessa ennen kansallinen tuotantotuen käyttöönottoa vuonna 2017. Länsi-Suomen elokuvakomissiolla on ollut olemassa oma tuotantokannustin käytössä jo kymmenisen vuotta. (Nieminen 2019.)

Länsi-Suomen elokuvakomission lisäksi säännöllistä tukea jakaa Film Tampere, joka otti maaliskuussa 2018 käyttöön oman tuotantokannustimen, jolla hyvitetään tuotannoille kymmenen prosenttia Tampereella tehdyistä kustannuksista. Kannustimen päälle on mahdollista saada vielä viiden prosentin lisätuki, jos tuotanto tuo julkisuutta Tampereelle. Vuosittainen tuotantotukibudjetti on 500 000 euroa. (Nieminen 2019.)

Itä-Suomen elokuvakomissio on jakanut vuodesta 2013 lähtien AV-tuotannoille tuotantotukea Pohjois-Karjalan maakuntaliiton Tulevaisuusrahastosta. Tukea voi saada enintään neljäsosan eli 25 prosenttia alueelle jääneistä kuluista. Rahastossa ei ole vuosittaista rahoituskattoa tuotantotuille, mutta tukia jaetaan vuosittain noin 45 000 – 70 000 euroa. (Nieminen 2019.)

Edellä mainittujen lisäksi Kaakon elokuvakomissio sekä Pohjois-Suomen elokuvakomissio ovat tarjonneet tuotannoille rahoitusta satunnaisesti (Nieminen 2019).

Alueellisten tuotantotukien avulla alueellisten elokuvakomissioiden tavoitteena on houkutella alueelle kansainvälisiä tuotantoja sekä alueellisia tuotantoja, niin että tuotantoja

olisi muuallakin kuin Helsingissä. Alueellisilla tuotantokannustimilla tuetaan audiovisuaalisen alan kehittymistä pääkaupunkiseudun ulkopuolella sekä mahdollistetaan se, että alan ammattilaisten voivat valita asuin- ja työntekopaikkansa muualtakin kuin pääkaupunkiseudulta. (Nieminen 2019.)

Tuoreena esimerkkinä Yle uutisoi 22.10.2020, että amerikkalainen elokuvaohjaaja Riley Stern kuvaa elokuvansa *Dual* Tampereella. Tämä Hollywood-elokuva on tietävästi ensimmäinen, joka kuvataan alusta loppuun Suomessa. Aiemmin Suomessa on käyty kuvaamassa vain kohtauksia tai jaksoja Hollywood-tuotantoihin. (Aromaa, 2020.) Tuotanto työllistää Suomessa yhteensä noin sata henkeä. Se on saanut tukea Business Finlandilta ja Tampereelle audiovisuaalisen alan tuotantoja muun muassa taloudellisella tuotantokannustimella tavoittelevalta Film Tampereelta. Elokuvan budjetti on noin 4,5 miljoonaa euroa. (Kinnunen 2020.)

4.5.1 Länsi-Suomen elokuvakomission alueellinen tuotantokannustin

Länsi-Suomen elokuvakomissio rahoittaa projekteja tuotantotuen ja palvelujen muodossa, jotka perustuvat paikallisiin menoihin. Komission tuotantotuki tuotannolle, joka saa kansallista tuotantokannustinta on enintään 12,5 prosenttia alueella kulutetusta rahasta. Tuotannon, joka ei saa kansallista tuotantokannustinta, on mahdollisuus saada enintään 25 prosenttia alueella kulutetusta rahasta. (Financing 2020.)

Tuotantotukikannustimen summa vuodessa on 200 000 euroa. Mikäli tuotantoja on enemmän, voi tukisumma olla vuodessa suurempikin. Tuotantotuki neuvotellaan tapauskohtaisesti suoraan elokuvakomissaarin kanssa. Rahoituksen lisäksi komissio auttaa myös tuotantoja löytämään pääomasijoituksia alueelta. (Raninen 29.9.2020.)

Länsi-Suomen elokuvakomission oma tuotantokannustin on ollut käytössä komission toiminnan aloituksesta saakka. Rahoitusta tarkennettiin ja haettiin lisää vuonna 2011, jolloin Turku oli kulttuuripääkaupunki. (Raninen 29.9.2020.)

Länsi Suomen alueellista tuotantotukea voivat saada pitkät ja lyhyt elokuvat, animaatiot ja tv-sarjat. Lisäksi tuotantotukea voivat saada kansallisesta tuotantotuesta poiketen myös formaatit. (Raninen 29.9.2020.)

Kotimaisen elokuvan maksimitukisumma alueella on ollut 60 000 euroa. Jotta tuotantoyhtiö on saanut summan käyttöönsä, on tuotannon kirjanpidossa pitänyt olla kuitteja 240 000 eurolla Turun alueella tehdyistä ostoista ja hankinnoista. Tämä on ollut normaalin kotimaisen elokuvan käyttämä summa alueella, sillä jälkitöitä ei ole voinut tehdä jälkityöfirmojen puuttumisen vuoksi. (Raninen 29.9.2020.)

Länsi-Suomen elokuvakomissio toivoo, että tuotanto käyttää kaikkia alueen palveluja mitä vain voi. Tuotannot tekevätkin tämän mielellään, sillä silloin tuleva alueellinen tuotantotukiraha on suurempi. Tuki käydään tapauskohtaisesti läpi, mutta yleisesti tähän saakka kaikki alueelle saapuvat tuotannot on saatu rahoitettua. Jos elokuvakomission omat rahat ovat loppuneet, Turun kaupungilta on voinut saada ylimääräistä tukea. (Raninen 29.9.2020.)

Tulevaisuudessa alueellinen tuotantotuki voi muuttua kansallisen tuotantotuen vuoksi, koska se kasvattaa tuotantojen budjetit merkittävästi aiempaa suuremmiksi (Raninen 29.9.2020).

4.5.2 Kaakon komission alueellinen tuotantokannustin

Kaakon komissiolla on olemassa oma tuotantotuki AV-tuotannoille. Tämän tuen määrää on tarkoitus lisätä tulevaisuudessa. Rahoitus tuotantotukeen tulee kunnilta. (Ristiniemi 30.9.2020.)

Tukimäärä päätetään aina tuotantokohtaisesti. Tukea voi saada 20-25 prosenttia tuotannon alueella käyttämästä rahasta. Tuotannoille on vuosien varrella annettu tuotantotukea 5 000 eurosta jopa 100 000 euroon asti. Komissio käy tukea saaneiden tuotantojen kirjanpidot tarkasti läpi ja sieltä pitää selkeästi löytyä tiedot alueella käytetystä rahasta. (Ristiniemi 30.9.2020.)

5. Pohjoismaiden elokuvakomissio

Pohjoismainen elokuvakomissio (Nordic Film Commission) on 15 alueellisen ja kansallisen elokuvakomission verkosto, jota alueelliset tai kansalliset viranomaiset ovat tukeneet ja rahoittaneet. Verkostoon kuulumisen edellyttää elokuvaystävällistä politiikkaa ja lisääntynyttä yhteistyötä pohjoismaisten elokuvatoimikomissioiden ja elokuvateollisuuden välillä. Pohjoismainen elokuvakomissioverkosto haluaa, että tuotannot hyötyvät alueen

maiden monista erilaisista kuvauspaikoista, resursseista, kyvyistä ja kannustimista. (Nordic Film Commission 2020.)

Pohjoismainen elokuvakomissio isännöi verkostoitumistapahtumia ja keskusteluja suurimmilla elokuvamarkkinoilla ja mainostaa Pohjoismaita maailman johtavana elokuvien, draamasarjojen ja muiden audiovisuaalisten teosten tuotannon kohteena. Kaikki Pohjoismaiden elokuvakomissioiden jäsenet tarjoavat puolueettomia ja maksuttomia palveluja AV-alalle. (Raninen 29.9.2020.)

Pohjoismaiseen elokuvakomissioverkostoon kuuluu neljä elokuvakomissiota Suomesta, neljä Norjasta, neljä Ruotsista, yksi Islannista ja yksi Tanskasta (Nordic Film Commission 2020). Suomesta Nordic Film Commission -sivuston mukaan verkostoon kuuluvat Film Tampere, Lapin komissio, Länsi-Suomen komissio ja Pohjois-Suomen komissio (Nordic Film Commission 2020).

Pohjoismaisella elokuvakomissiolla ei ole omaa yhtä toimipaikkaa eikä tämä myöskään ole Ranisen mukaan komissioiden toiveissa. Elokuvakomissiot toimivat verkostona yhdistysmallin mukaisesti ja se on ollut kaikkien mielestä hyvä toimintamalli. Sillä on hallitus, jossa toimii henkilö kustakin Pohjoismaasta. (Raninen 29.9.2020.)

Pohjois-Suomen elokuvakomission Anne Laurila nostaa esille APFI:n toteuttamassa ”Suomi tuotantopalvelumaana”- raportissa, että Pohjoismaat voisivat hyvin toimia yhteisenä markkinana. Pohjoismainen yhteistyö on jo nyt kehittynyt hyvälle tasolle, mutta sitä voisi edelleen kehittää. Esimerkiksi Norjassa ei ole varsinaisesti metsää ja vuodenajat ovat epävarmoja, jolloin puuttuvia lokaatioita voisi täydentää Suomesta. Toisaalta Norjasta löytyy toistaiseksi ainoana Pohjoismaana Russian arm -välineistöä ja sitä operoivia ammattilaisia. Pohjois-Ruotsista ja -Norjasta löytyy myös hyviä studioita, joten niiden rakentaminen Pohjois-Suomeen ei ole järkevää. (APFI 2019, 34 – 35.)

Pohjoismaiden elokuvakomissio tekee markkinointia yhdessä Pohjois-Amerikkaan, Kiinaan, Intiaan ja Koreaan ja Isoon-Britanniaan. Lisäksi mukana olevat komissiot järjestävät yhdessä koulutusta, jota on tarkoitus lisätä tulevaisuudessa. (Raninen 13.10.2020.)

Pohjoismaiden elokuvakomission toiminta rahoitetaan vuosittain saatavalla pienellä avustuksella Nordic & TV Fondilta, jonka tarkoitus on edistää ensiluokkaista elokuva- ja

televisiotuotantoa Pohjoismaissa. Lisäksi toimintaa rahoitetaan jäsenmaksuilla. Pohjoismaisella elokuvakomissiolla on myös omia sponsorituloja. (Raninen 29.9.2020.)

Pohjoismaiden elokuvakomissiolla on suomalaisten komissioiden tapaan tavoitteena saada toimintaan yksi vakinainen tuotantokoordinaattori, joka vastaisi keskitetysti kaikkiin tuotantotiedusteluihin ja ohjaisi ne eteenpäin eri maiden elokuvakomissioille. (Raninen 29.9.2020.)

Pohjoismaisen yhteistyön tavoitteena on saada kehitettyä osaamista komissioiden kesken tehtävän yhteistyön avulla. Tavoitteena on lisäksi saada voimia keskittämällä suurempaa näkyvyyttä esimerkiksi Pohjois-Amerikan, Aasian ja Ison-Britannian markkinoilla. Näitä tavoitteita on pyritty saavuttamaan yhteismessuesiintymisillä ja muutoinkin yhteisten tapahtumien kautta. Tällä on haettu kustannustehokkuutta eli sitä, että asiakas saa samalla kertaa tietoonsa ja harkittavakseen enemmän kuin pelkästään yhden kohteen. Kaikkien mukana olevien jäsenmaiden tavoite on saada mahdollisimman laajalla rintamalla tuotantoja maailmalta Pohjoismaihin. (Raninen 13.10.2020.)

Pohjoismaisen yhteistyön kautta on saatu esimerkiksi Hollywood -tuotantoja Pohjoismaihin. Suomi ei ole kuitenkaan vielä saanut suuria Hollywood tuotantoja. Kuvauspaikkoja on käyty katsomassa, neuvotteluja on käyty ja valinta kuvausalueeksi on ollut hyvin lähellä, mutta osa tuotannoista on mennyt esimerkiksi Norjaan. Isoa Hollywood-tuotantoa odotetaan siis yhä Suomeen. (Ristiniemi 30.9.2020.)

6 Yhteenveto

Autenttisuus ja paikallisuus ovat jo hetken aikaa olleet uusien draamojen tärkeimpiä ominaisuuksia. Paikallisuuden ei kuitenkaan tarvitse tarkoittaa vain kansallista omaleimaisuutta, vaan draamat voivat hakea innoituksensa myös pienemmiltä kulttuurialueilta. Puhutaankin hyperlokaaleista draamoista, jotka kertovat pienille paikkakunnille sijoittuvia suuria tarinoita (Suomalainen 2019). Näiden tekemisen tukemisessa ja ylipäätään saamisessa paikkakunnille paikallisilla elokuvakomissioilla on tutkimukseni perusteella suuri merkitys.

Komissioiden edustajien haastattelut ovat tuoneet merkittävällä tavalla esille komissioiden alueellisen merkityksen koti- ja ulkomaalaisille tuotantoyhtiöille sekä sille, että tuotantoja on saatu niiden toiminta-alueelle. Tärkeänä tekijänä tässä on ollut molempien komissioiden rahoittajien eli kuntien ymmärrys komission toimintaa kohtaan.

Molemmilla komissioilla on käytössään oma tuotantokannustin, jossa tuotannot voivat saada rahaa takaisin alueellaan käyttämästä rahasta.

Vaikka tarkempaa tutkimusta asiasta ei ole paikallisesti tehty, on selvää komissioiden saamien lisääntyneiden tuotantojen kontekstissa haastattelussa esille tuodulla tavalla se, että komissioiden toiminnan kautta on saatu nostettua alueen työllisyyttä ja elinvoimaa pysyvästikin. Myös tuotantojen kautta saatu näkyvyys on arvokasta komissioiden alueille imagomielessä. Varsinkin Turku on noussut vuosien varrella tunnetuksi elokuva-kaupungiksi ja se on ilmiselvästi komission pitkäjänteisen oman työn sekä sen tekemän kansallisen ja pohjoismaisen yhteistyön tulosta.

Komissioiden osaaminen omalla alueella on korkeaa. Niiden tarjoamat palvelut ovat hyvin monipuolisia aina alkutuotannosta jälkituotantoon. Komissioiden tuottama etu tuotannoille tulee erityisesti sitä kautta, että ne tuntevat alan, alueen toimijat, päättäjät ja yhteistyötahot.

Vaikka komissiot tekevät yhteistyötä, yhteistyö muiden Suomessa toimivien komissioiden kanssa on vielä pirstaleista. Vallitsevaa tilannetta voisi auttaa komissioiden toivoma kansallisen komission edustaja, joka keskitetysti vastaisi ulko- ja kotimaisten tuotantoyhtiöiden yhteydenottoihin ja jakaisi tarvittavaa tietoa eri alueiden komissioiden edustajille. Tämä keventäisi ja selkeyttäisi komissioiden työtaakkaa ja antaisi niiden keskittyä oman alueensa toiminnan kehittämisen.

Komissioiden edustajat nostivat komissioiden tärkeimmäksi työksi markkinoinnin, jota tehdään koti- ja ulkomaisille toimijoille. Tämän toiminnan keskittämistä kansallisesti pidettiin tärkeänä, jotta erityisesti työllisyys- ja taloudellisuusvaikutuksiltaan merkittäviä suuria tuotantoja saataisiin Suomeen. Toisaalta uusia komissioita ei ole katsottu tarpeelliseksi, sillä toimintaan mukaan haluavat alueet voisivat liittyä osaksi jo olemassa olevien komissioiden toimintaa.

Pohjoismaisen yhteistyön osalta ei ilmennyt toiveita yhdestä yhteisestä pohjoismaisesta elokuvakomissiosta vaan komissioiden toiveissa on yksi yhteinen koordinaattori Suomen komissioille sekä Pohjoismaiden komissiolle.

Komissioilla on alueillaan tärkeä merkitys. Autenttisuus ja paikallisuus ovat jo hetken aikaa olleet uusien draamojen tärkeimpiä ominaisuuksia. Tässä tuotantojen tavoitteessa komissiot auttavat merkittävästi mahdollistamalla omalla työllään muun ohella kuvaukset autenttisilla paikoilla. Komissioiden tarjoama rahallinen tuki, ohjeet ja opastukset ovat olennaisen tärkeitä tuotannoille. Tätä myötä erilaisten tuotantojen määrät ovat lisääntyneet tutkimieni komissioiden toiminta-alueella verrattuna erityisesti tilanteeseen ennen komissioiden toimintaa.

Kansallinen tuotantokannustin on tärkeä kotimaisen elokuva- ja tv-alan kilpailukyvyn ylläpitämiseksi ja paikallisen elokuva-alan nostamiseksi. Kannustinjärjestelmän toimivuudesta muista maista on kerätty paljon tietoa ja tilastoja. Myös Suomessa kannustinjärjestelmä on nähty elinehdoksi suurempien tuotantojen tekemiselle.

Tuotantokannustimella on ollut suuri merkitys kannustinta saaneiden tuotantojen toteutumiselle ja kannustin on edistänyt kotimaisen tuotannon siirtymistä ja pysymistä Suomessa. Tuotantokannustin on mahdollistanut aiemmin ulkomailla kuvattujen sarjamuotoisten tuotantojen siirtymisen Suomeen sekä kokonaan uusien tuotantojen toteuttamisen Suomessa. Tuotantokannustin on myös helpottanut suomalaisten yritysten mahdollisuuksia päästä mukaan kansainvälisiin yhteistuotantoihin. Tuotantokannustin on lisäksi helpottanut muun rahoituksen saamista tuotannoille sekä vaikuttanut paikallisesti työllisyyteen suorasti sekä epäsuorasti. Tuotantokannustin on vahvistanut toimialan työllisyyttä. AV-ala on työvoimavaltaista ja kannustimen vaikutus näkyy ennen muuta alan myönteisessä työllisyystilanteessa. Kannustinta saaneisiin tuotantoihin on työllistynyt yhteensä noin 4 000 alan ammattilaista. Lisäksi tuotantokannustinta saaneiden tuotantoyhtiöiden henkilöstömäärä on kasvanut selvästi enemmän kuin alan yrityksissä keskimäärin.

Tuotantokannustimella on lisäksi vaikutuksia, jotka ovat vaikeasti mitattavissa; tällaisia ovat esimerkiksi vaikutukset maakuvaan ja sitä kautta Suomen kiinnostavuuteen esimerkiksi matkailukohteena ja tuotantomaana. Sarjojen ja elokuvien markkinointiarvo Suomelle on parhaimmillaan erittäin merkittävä. Tuotannoilla voidaan vaikuttaa alueen ima-

goon, tunnettuuteen, vetovoimaan ja matkailuun. Alueilla on lanseerattu esimerkiksi elokuvamatkailutuotteita kuten Lappeenrannassa Sorjosen satamakierros ja Sorjosen keskustan kierros.

Länsi-Suomen elokuvakomission mukaan kansallinen tuotantokannustin on tuonut alueelle lisää kansainvälisiä tuotantoja sekä yrityksiä ja tuotantoon myös kotimaisia isompia tv-sarjoja, jotka tähtäävät kansainvälisille markkinoille. Tähänkin nähden jossain määrin yllättävä tutkimustulos on se, että Kaakon komission johtajan Sami Ristiniemen mukaan kansallinen tuotantotukikannustimen olemassaolo ei ole näkynyt Kaakon elokuvakomission toiminta-alueella mitenkään.

Kaakon komission näkökulmasta huolimatta kansallisen tuotantokannustimen jatkuvuus on tärkeää. Sen merkitys voisi olla komissioiden toiminnan kannalta ja muutoinkin vielä merkityksellisempää, jos tuelle ei olisi asetettu prosentuaalista kattoa. Tutkimuksessa on kuitenkin tullut ilmi se, että komissioiden toiminnan ja tuotantojen toteutumisen kannalta merkittävintä on se, että rahan lisäksi on tarjolla toimiva infrastruktuuri sekä ammatti-osaamista.

Viimeksi mainittuun tekijään liittyen komissiot ovat tuoneet esille tuotantojen saamisen ja lisäämisen osalta huolen alalla vallitsevasta työvoimapulasta. Tuotantopalvelujen kysynnän kasvu on johtanut tilanteeseen, jossa osaavaa suomalaista tuotantopalveluhenkilöstöä ei ole riittävästi. Vaikka alan ammattilaisten osaaminen on jo monella osa-alueella hyvällä tasolla, Suomesta puuttuu kaiken kaikkiaan suuriin kansainvälisiin tuotantoihin liittyvää kokemusta ja osaamista.

Länsi-Suomen komissio yhdessä Turun ammattikorkeakoulun kanssa on vastaamassa tarpeeseen uudella koulutuksella, joka kouluttaisi tuotantopäälliköjä ja linjatuottajia. Olisi ensiarvoisen tärkeää, että myös muut ammattikorkeakoulut aloittaisivat vastaavat koulutusohjelmat esimerkiksi siten, että jo medianomiksi opiskellut henkilö voisi keskittyillä opinnoilla suorittaa jatkokoulutuksen. Yhtä lailla tärkeää olisi mahdollisuus luoda kansainvälisen yhteistyön kautta työharjoittelupaikkoja ulkomailla. Tällöin harjoittelija voisi päästä työskentelemään isoihin tuotantoihin ja tuoda kotiin palatessaan osaamista mukanaan. Tuotantoyhtiöt voisivat myös kouluttaa lisää osaajia alalle oppisopimusten kautta.

Työvoimapulan lisäksi komissioiden ongelmana on jatkuvasti rahoitus ja erityisesti sen pitkäjänteisyys. Kuntien rahoitustilanteen heikentyessä komissioidenkin rahoitus voi olla uhattuna. Komissiot voisivat mahdollisesti tulevaisuudessa hakea enenevässä määrin rahoitusta yrityksiltä, jotka voisivat saada tätä kautta näkyvyyttä.

Tutkimieni elokuvakomissioiden toiminta yhdistettynä tuotantokannustimiin luo merkittävää taloudellista ja imagollista hyötyä alueellisesti sekä myös laajemminkin. Niillä on ollut myös välitöntä ja välillistä työllistävää vaikutusta. AV-alan voimakas kasvu ja tuotantokannustimen käyttöönotto Suomessa ovat lisänneet komissioiden toimintaa kuitenkin siten, ettei komissioihin itsessään ole palkattu lisätyövoimaa. Komissiot ovat omalla toiminnallaan sekä eri yhteistyömuotojen kautta pystyneet lisäämään tuotantoja ja helpottaneet koti- ja ulkomaisten tuotantoyhtiöiden toimintaa toiminta-alueellaan. Työ on ollut huomattavan merkittävää koko AV-alalla.

Lähteet

APFI 2019. Suomi tuotantopalvelumaana. <https://apfi.fi/wp-content/uploads/Suomi-tuotantopalvelumaana-selvitys-1.pdf> (luettu 24.8.2020)

Aromaa Jonni, 2020. Suomessa kuvataan Hollywood-elokuva alusta loppuun tänä syksynä. Ohjaaja vertaa Tamperetta rentona pidettyyn Seattleen. Ylen verkkosivut 21.10.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11596127> (luettu 23.10.2020)

Business Finland 2017. Finpro ja Tekes yhdistyvät Business Finlandiksi vuoden alussa <https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/2017/finpro-ja-tekes-yhdistyvat-business-finlandiksi-vuoden-alussa/> (luettu 26.10.2020)

Business Finland 2018. AV-tuotantokannustimen väliarviointi. <https://www.businessfinland.fi/4adbfa/globalassets/finnish-customers/01-funding/07-av-cash-rebate/av-tuotantokannustin-info-21.11-esitysmateriaali.pdf> (luettu 5.10.2020)

Business Finland 2019. Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin. <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/audiovisuaalisen-alan-tuotantokannustin/> (luettu 22.9.2020)

Business Finland 2020. Audiovisuaalisen alan tuotantokannustimen väliarviointiraportti. https://www.businessfinland.fi/49d93c/globalassets/julkaisut/business-finland/vaikutavuus/av-tuotantokannustimen-arviointi_raportti_12062020-002.pdf (luettu 12.10.2020)

Favex 2016. Elokuva- ja TV-ala kansainvälisessä kilpailussa: Tuotantokannustin ja sen vaikutukset. <https://docplayer.fi/10682175-Elokuva-ja-tv-ala-kansainvalisessa-kilpailussa-tuotantokannustin-ja-sen-vaikutukset.html> (luettu 13.10.2020)

Filming in Finland 2020. Scouting Finland from Hollywood, 2019. <https://filminginfinland.fi/scouting-finland-for-hollywood/> (luettu 5.10.2020)

Financing 2020. West Finland Film Commission. <https://wffc.fi/financing/> (luettu 28.7.2020)

Finland Film Commission 2020. Production Guide. <https://www.esitteemme.fi/filmfin-land/WebView%20Finland%201.2%201.2> (luettu 21.9.2020)

House of Lapland 30.6.2016. Av-kannustin onnistuessaan toisi Suomeen miljoonien tulot. <https://news.cision.com/fi/house-of-lapland/r/av-tuotantokannustin-toisi-onnistuessaan-suomeen-miljoonien-tulot,c2038513> (luettu 28.9.2020)

Kinnunen, Kalle 2020. Tampereella kuvataan Hollywood-elokuva, jonka pääosissa ovat Marvel ja Breaking Bad tähdet. Helsingin Sanomat 21.10.2020. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006677289.html> (luettu 23.10.2020)

Koivisto Janne, 2018. Turku toimii kesällä kolmen pitkän elokuvan kuvauspaikkana. Turkulainen 28.4.2018. <https://www.turkulainen.fi/paikalliset/1404917> (luettu 26.10.2020)

Laurikko Jari, 2013. Elokvakaupunki Turulle koulutetaan lisäätyövoimaa. Turun Sanomat 29.11.2013. <https://www.ts.fi/kulttuuri/566724/Elokvakaupunki+Turulle+koulutetaan+lisaa+tyovoimaa> (luettu 19.10.2020)

Malmikare Sofia 2020. Turun AMK. Opinnäytetyö Audiovisuaalisen alan tuotantokannustimet. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/336767/malmikare_sofia.pdf?sequence=2&isAllowed=y (luettu 21.9.2020)

Miltton 2013. www.newscision.com. Elokvamatkailun kasvattaminen vaatii yhteistyön syventämistä toimialojen välillä. <https://news.cision.com/fi/miltton/r/film-new-zealandin-toimitusjohtaja-gisella-carr---elokvamatkailun-kasvattaminen-vaatii-yhteistyon-s,c9358573> (luettu 26.10.2020)

Nieminen Elina, 2019. Helsinki näyttää jo kuluneelta. Tampereesta on tullut nopeasti suosittu kuvauspaikka eikä raha ole ainoa syy. Yle Uutiset 30.9.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10984236> (luettu 13.10.2020)

Nordic Film Commissions 2020. www.nordicfilmcomissions.com (luettu 14.9.2020)

Olsberg, J. & Barnes, A. 2014. Impact analysis of fiscal incentive schemes supporting film and audiovisual production in Europe. <https://rm.coe.int/impact-analysis-of-fiscal-incentive-schemes-supporting-film-and-audiov/16808e4506> (luettu 6.10.2020)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Pieni riski suuri mahdollisuus. Ehdotus audiovisuaalisen alan kannustinjärjestelmäksi. Opetus ja kulttuuriministeriön julkaisu. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75187/okm18.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (luettu 5.10.2020)

Pinola, M. & Sihvonen, T. 2019. Hollywoodin kuvauspaikkametsästäjät kiersivät läpi Suomen – Oulussa viehätti valo, Vuokatissa Imperiumin vastaiskua muistuttavat maisemat. Yle Uutiset 21.12.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-11123431> (luettu 1.10.2020)

Production guide 2020. West Finland Film Commission. <https://wffc.fi/production-guide> (luettu 27.8.2020)

Pulli Jenni ja Saarinen Gaia 2017. Opinnäytetyö Tuotantokannustin Suomessa. Metropolia AMK, Helsinki. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/140168/theseus_jennipulligaiasaarinen_opinnaytetyo.pdf?sequence=1 (luettu 4.9.2020)

Rusi Miikka 2019. Turku oli syrjitty kuvauspaikka aina Louhimiehen Levottomiin saakka. Turun Ylioppilaslehti 4.4.2019. <https://www.tylkkari.fi/kulttuuri/turku-oli-syrjitty-kuvausmiljoo-aina-louhimiehen-levottomiin-saakka-sen-jalkeen> (luettu 13.10.2020)

Sillanpää Miina 2019. Itärajan pintaan syntyy "Hollywood" – nyt kuvauspaikoille halutaan Chernobyl-sarjan kaltainen turistien vyöry". Yle Uutiset 8.10.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10999337> (luettu 25.10.2020)

South East Finland Film Commission 2020. <https://www.seffc.fi/> (luettu 17.8.2020)

Suomalainen, Juha 2019. Mitä sarjoja katsomme seuraavaksi - Televisioalan kerma koontui Cannesissa. Yle verkkosivu, Kulttuuricoctail 14.4.2019. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/04/14/mita-sarjoja-katsomme-seuraavaksi-televisioalan-kerma-kokoontui-jalleen> (luettu 6.10.2020)

Turku Business Region 2020. Rauhantekijä -sarjaa kuvattiin Turun maisemissa. <https://turkubusinessregion.com/2020/08/21/rauhantekija-sarjaa-kuvattiin-turun-maisemissa/> (luettu 14.10.2020)

West Finland Film Commission 2020. Production Guide. <https://wffc.fi/about/> (luettu 27.8.2020.)

Haastattelut

Kunttu, Johanna 2020. Projektipäällikkö. Kaakon elokuvakomissio. Haastateltu sähköpostilla 9.10.2020.

Outinen, Miia 2020. Junior Film Commissior. Länsi-Suomen elokuvakomissio. Haastateltu sähköpostilla 30.9.2020 ja 21.10.2020.

Raninen, Teija 2020. Elokuvaomissaari. Länsi-Suomen elokuvakomissio. Haastateltu Teamsin välityksellä 29.9.2020 sekä sähköpostilla 13.10.2020 ja 21.10.2020.

Ristimäki, Sami 2020. Vastaava tuottaja. Kaakon elokuvakomissio. Haastateltu puhelimitse 30.9.2020.

